

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 4
August
1980

Rådhuspladsen i København 29. august 1943.

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til fondens formand, general F. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. (09) 25 14 77.

Medlemmer: Iflg. fundatsens paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: General Fl. B. Larsen, Kongstedgården, 4293 Dianalund.
Tlf. (03) 56 02 07.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,
Hestehavevej 3, Sjellerupskov, 6430 Nordborg. Tlf. (04) 45 86 22.

Kasserer: Bankprokurist Olav Holst, Bengtasevej 6, 2900 Hellerup.
Tlf. (01) 62 77 80. Giro 1 00 07 80.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg.
Tlf. (06) 81 07 09.

Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen,
Ongårdsvej 17, 2900 Hellerup. Tlf. (01) 61 18 91.

Den øvrige bestyrelse består af:

Skræddermester Povl Brandt Glerupvej 19, 2610 Rødovre Tlf. (02) 91 13 72	Rektor Paul Holt Præstevangsvej 35, 8210 Århus V Tlf. (06) 15 48 05	Kontorchef O. Olesen Leonorasvej 8, 9000 Hasseri, Aalborg Tlf. (08) 18 04 51
Overlærer Preben Feddersen Caroline Amalievej 11 5874 Lundeberg, Hesselager Tlf. (09) 25 14 77	Direktør G. Jespersen Gullestrupvej 7, 7400 Herning Tlf. (07) 12 11 84	Redaktør Johs. Rasmussen Ømkulevej 9, 7100 Vejle Tlf. (05) 82 65 72
Overpostbud E. Holger Grome Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup Tlf. (01) 50 33 86	Oberst K. Kjeldsen Hallingager 47, 5750 Ringe Tlf. (09) 62 31 63	Provst Poul Riis Herrestræde 1, 4200 Slagelse Tlf. (03) 52 05 33
Sparekassedirektør Einer Hauberg Holballe 3, 6473 Tandsløt Tlf. (04) 44 76 04	Tandtekniker Leo Kærraa Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg Tlf. (06) 27 04 28	Solveig Skjøtt Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse Tlf. (02) 48 56 74
	Arkitekt Ove Chr. Lembcke Brødregade 19, 8900 Randers Tlf. (06) 42 51 30	

FANGESAMMENSLUTNINGENS REKREATIONSFOND

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreatiionsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningsskema kan rekvireres hos formanden: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreatiionsopholdets samlede pris, dog max. kr. 1.500.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreatiionshjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningsskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreatiionsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Bladet

Pigtraad - Gestapofangen

Udkommer med 7 numre i år.
(De lige mdr. + november).

ABONNEMENT

Poul Nielsen, Bjernedevej 40 a,
2700 Brønshøj
(01) 74 26 35
Giro 9 31 54 54

Eventuelle fejl i besørgelsen af bladet rettes hurtigst muligt ved henvendelse til udleveringspostkontoret.

ANNONCER

Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

REDAKTION

Johs. Fosmark,
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1,
8600 Silkeborg
(06) 81 07 09

Frode Toft,
St. Kongensgade 63,5,
1264 København K
(01) 15 59 57

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDHOLD:

Forbundskansleren	
i Mauthausen	87
Episoder i Osnabrück	88
Pakken på trappen	89
Dagbogen	90
Runde dage	92
Godt at vide	94
Bøger	97
Ulvetider	98
Foreningerne	100
Mindeord	102
Adresseliste	104

De efterfølgende numre af vort blad udkommer 15/10, 15/11 og 15/12.
Stof fremsendes 4 uger før de nævnte dage.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 4

AUGUST 1980

35. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af dansk fanger fra
Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben . Dachau-klubben . Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen . Landsforeningen
Gestapo-Fangerne . Hannover-Stöcken-gruppen . Horserød-Foreningen . Landsforeningen af kz-fanger fra
Neuengamme . Ravensbrück-gruppen . Sachsenhausen-foreningen . Stuthof-foreningen . Theresienstadt-foreningen

Østrig fejrede 35-året med tale af forbunds- kansleren

Vi har tidligere omtalt den store KZ-lejr Mauthausen i Østrig. I denne lejr afholdes hvert år en officiel højtidelighed på befrielsesdagen. Højtideligheden arrangeres af de tre fangeorganisationer i fællesskab, og forud for hovedhøjtideligheden afholder de forskellige trosretninger gudstjenester hvert sit sted i lejren.

I år blev hovedhøjtideligheden overværet af godt 15.000 deltagere, deriblandt tidligere fanger fra en række europæiske lande, en række ambassadører, repræsentanter for alle de politiske partier i Østrig og for de jødiske menigheder.

Hovedtalen blev holdt på appelplassen af Østrigs forbundskansler, socialdemokraten dr. Bruno Kreisky. Vi har fra Østrig modtaget et referat af talen, hvoraf vi bringer et uddrag:

- Vi er jer taknemlige for, at denne foranstaltning gennemføres i en tid, hvor verden er fuld af spændinger, og at vi ved mindehøjtideligheden om en grusom tid denne gang kan gøre det til en fredens manifestation, hvor folk fra mange nationer mødes for at mindes det, der var, det frygtelige, der blev overvundet.

Og jeg vil sige til de unge, der er her, de unge fra arbejderungdomsbægelsen, de unge værnepligtige, der står her som repræsentanter for forsvaret af Østrigs frihed og demokrati, de unge studerende, der står her som repræsentanter for den akademiske ungdom, I står her for at vise, at I forstår den grusomme virkelighed, der tidligere i dag er sagt så gribende ord om.

Vi er her omgivet af det fascistiske diktators grusomme virkelighed. Vi har derfor aldrig glemt og må aldrig glemme, at vi for 35

år siden kunne takke de allierede nationers hæres sejr for vor frihed. Det var dem, der nedkæmpede fascismen i Tyskland og Italien.

Vi siger også tak til de officerer og soldater, der åbnede KZ-lejrene og gengav friheden til de overlevende, der da næppe endnu turde håbe derpå.

Og jeg bringer en inderlig tak til vore landsmænd, der her og i andre KZ-lejre fandt døden. De har, uanset deres anskuelser, ydet en historisk indsats for Østrig. De døde for Østrig.

Når i denne lejr over hundredetusinde mennesker fra så mange nationer har ofret livet, så vil vi bevare og værne mindet om dem som en dyrebar skat, og samtidig love, at Østrig stedse vil være på vagt for friheden og demokratiet. Lad mig sige det med et gam-

melt ord: Brødre, I der blev dræbt, er ikke døde, *for ånd kan ikke dræbes.* -

Efter højtideligheden deltog forbundskansleren i en middag sammen med de tre fangeorganisationers repræsentanter, hvor han på ny takkede fangeorganisationerne, fordi de stadig foranstaltede denne store fælles højtidelighed og understregede betydningen af, at så mange repræsentanter for andre lande havde deltaget, idet han bl.a. sagde: - Det er ikke ofte, at så mange mennesker fra øst og vest er sammen. Men I har virkelig gjort det. Til andre tider ville det måske ikke være noget særligt, men på det nuværende tidspunkt er det noget særligt.

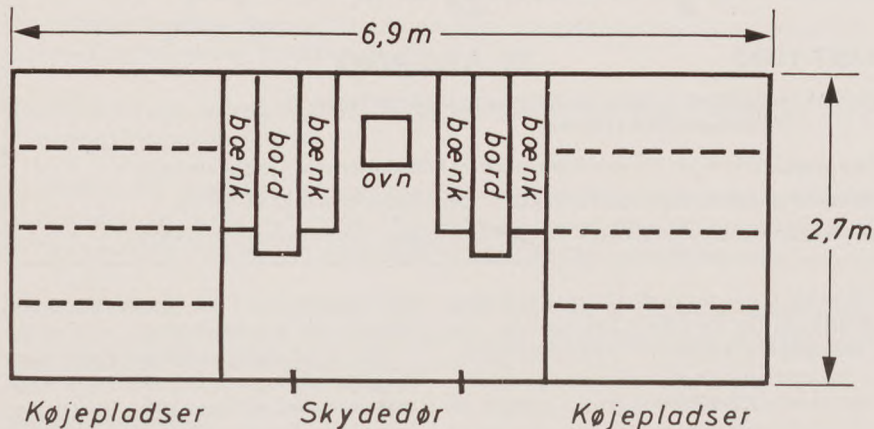
Jeg takker jer alle, fordi I har gjort det muligt, og jeg beundrer jer, fordi I kan vedblive at gennemføre det.

Tårnet i Mauthausen.

Episoder fra Osnabrück

Af politiassistent John Beckwith, Sønderborg

beboelsesvogn i 5. SS Baubrigade

Gengivet efter tegning i »Helvede har mange navne«.

Det var marts 1945. Lejren lå uden for byen. Vi var 4-500 mand fransk-mænd, hollændere, polakker, russere og danskere. Foråret var på vej. Den ene dag i marts måned kunne være et helvede af kold regn, blæst og kulde, den næste dag solrig, klar himmel, milde forårsvinde fra vest, og sådan var palmesøndag 1945 i Osnabrück. En forårsdag med sol og varme. En dag, hvor vi trods sult og tørst kunne finde frem til håbet om frihed og fred.

Ude på vor friluftretirade, hvor mange søgte hen inden morgenappellen, kunne vi sidde på vores bræt og se et lille spinkelt æbletræ ved siden af retiraden uførtørent spire for fuld kraft med små tykke blomsterknopper trods den stinkende nærhed af både retirade og menneskelig elendighed. Det lille træ tegnede sig i silhouet imod den blå forårshimmel og kaldte minder og stemninger frem, som ellers forlængst skulle være gået til i en lang pinsom og mørk vinter.

Den morgen kommanderedes vi ud til SS-Siedlung, hvor der byggedes huse til bomberamte SS-familier. Byggetomten befandt sig et stykke uden for byen på et højedrag, hvorfra man kunne se hele Osnabrück med skønne kirketårne og tusindvis af røde tegltage. Tæt ved os lå en jernbanedæmning, hvorpå toget fra Osnabrück kørte videre imod vesten, Münster, Ruhr - vestfronten. På dæmningen var installeret et antiluftskyt-batteri, der betjentes af italienske soldater.

Det var sidst i marts måned, og mange af vore SS-plageånder var afløst af gamle Waffen SS-mænd, der i det store og hele ikke kunne siges at være plageånder. Derimod havde vi stadig vore plageånder blandt medfangerne, kapoerne, den tids problembørn, der havde solgt deres sjæl til fjenden for at få lov at overleve.

Om formiddagen blæstes der luft-

alarm. Himlen var stadig blå og skyfri og alt åndede fred. Vi fortsatte, uanset alarmen, vort arbejde, som takket være de ret fredsommelige gamle SS-mænd ikke krævede den yderste indsats af os.

Nogen tid efter kom de første maskiner. Små blinkende sølvglimt i solskæret. Ved højlys dag i brændende sol kastede de deres lysbomber over byen. Bomberne blev hængende i farvestrålende trekanter over de røde tegltage og kirketårnene. Og så kom bombemaskinerne. Hundredvis, i tætte fornemme formationer. Den ensformige drønen fra disse massive støt flyvende eskadriller kan aldrig glemmes. Lyden stod fast i vore ører som musik, der varslede alt det for os, som krigen indeholdt: død, ødelæggelse, hævn, frihed... Lyden kan genopleves i dag bare ved at sidde og knurre for sig selv. De moderne maskiners lyd er anderledes, og deres lyd bliver aldrig til den musik, som de hundredvis af amerikanske bombemaskiner den morgen spillede op for os.

Italienerne på jernbaneskrænten med deres langtløbende flakkanoner tav stille, da de så denne hundredtallige formation af bombere. Vi indstillede arbejdet. Vor vagtpost, en gammel trætsoldat, satte sig opgivende hen på en sten. Vi sad i græsset og nød synet. Byen lå udbredt foran os. Alt var så klart, så klart som aldrig før. Så begyndte bombe-regnen. Formation efter formation af de sølvblinkende maskiner slap deres bombelast ud mellem de stadig frit i luften svævende lysbomber. Hver bombe tegnede en skælvende lys røgstribe på den blå himmel. Og på angrebets højdepunkt var himlen over Osnabrück dækket af tusindvis af sådanne striber, der som et gardin dækkede hele himlen.

Bombemaskinernes drønen overdøvedes nu af detonationer fra bomberne. Luften fyldtes af en rungende hul eksplosion, der fortsatte og fortsatte og fortsatte. Drøn på drøn, så tæt på hinanden, at ingen enkelthed mere kunne skelnes. Og fra byen med de røde tage og de mange tårne rejste der sig langsomt et flammehav og en fakkelformet røg med et omfang, som svarede til det, vi siden så på billeder af atombomben over Hiroshima. Røgfaklen var kilometerbred og steg i en bølge imod himlen. I det stille vejr bevarede den sin imponerende tæthed og bredde, indtil den omsider bøjede imod øst og lod sig opløse i grå skyagtige formationer.

Eigil H. Larsens Eftf.

v.P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandsstræde 11
(v. Kongens Nytorv)

Flagfabrik

1255 København K
Telefon (01) 11 07 87

Da den sidste kolonne af bombe-maskiner var ved at forsvinde ud af billedet, begyndte italienerne at skyde med deres himmelsøgende kanoner. Da blev situationen farlig for os. Granaterne eksploderede over hovederne på os, og stumperne søgte i hvirvlende fart imod jorden. De kunne ikke ses, men fornemmes. De kom som glimt, susende ned imod os og forbi os. Vor gamle Waf-fen SS-mand tog sin grønne soldater-kappe over hovedet for at beskytte sig, og blev siddende på sin sten. Vi andre blev bange og løb. Vi gemte os i en af udgravningerne til et SS-hus og var her godt beskyttet.

Men kanonerne blev ved med at drø-ne, efter at amerikanerne for længst var væk, og i vort lille rum fandt vi nu tryk-hed og lejlighed til at give luft for vore følelser.

Kun en af os havde tabt besindelsen. Medens vi andre sad fredeligt i den nu ufarlige kanontorden og snakkede, lå han på gulvet og græd og jamrede i angst. Vi trøstede ham, og vi forstod ham, for han lå egentlig der på vore al-les vegne og græd og jamrede.

Da denne smukke palmesøndag var forbi, marcherede vi ned mod byen,

hvorfra endnu en tæt gråblå røg steg imod himlen. Vi kom gennem forstads-kvartererne, kolonihaveområder, bygge-tomter, og her så vi hundredvis ueks-ploderede bomber stikke som gulerød-der halvt op af jorden.

Men Osnabrück var ausradiert... og vi var et skridt nærmere friheden på den martsdag i 1945 - palmesøndag.

PAKKEN PÅ TRAPPEN

Søndag den 26. marts 1944 blev en temme-lig begivenhedsrig dag i vor lille familie, for på denne dag fik vi om eftermiddagen besøg af Gestapo, eller rettere - min kone fik besøg, uden at de dog præsenterede sig. Men det er en helt anden historie.

I hvert fald var jeg ikke hjemme netop på dette tidspunkt, og da jeg umiddelbart efter kom og fattede, hvem gæsterne havde været, var vi ikke længe om at afgøre, at bedre end åndsnærværelse - var legemsfraværelse, hvor-for vi fjernede os straks.

Netop uden for porten så vi Gestapo igen på vej til at aflægge os besøg - men det gik alt-så. Et par dage efter var vi i sikkerhed på lan-det, og tyskerne blev naturligvis ret hurtigt

kede af at vente på os, så efter et par dage at have holdt lejligheden under observation, for-svandt også disse.

Imidlertid lå der efter yderligere et par da-ge en forsvarlig emballeret brun pakke på måtten uden for vor dør, og vores husvært, der havde fået fært af, hvad der var fore-gået dør om dør med dem, blev naturligvis nysgerrig efter at vide, hvad der var i pakken - måske nok en lidt skrækblandet nysgerrighed - for på det tidspunkt var det gået op for en del danskere, hvad tyskerne kunne finde på, når de var i det humør.

Men pakken? - Var der noget, der tikkede i den? - Eller var det hjertet der slog? - Var der mon noget om, at de pakker, der ikke tik-kede, var de farligste?

Trafikken på trappen blev omlagt til bag-trappen - men det klarede jo ikke helt proble-met. Men der var naturligvis sabotører, og dem var der da også et par politifolk, som kendte et par stykker af.

Min fætter »Lange Poul« blev tilkaldt, og efter lidt sved på panden fandt han ud af, at under den forsvarlige emballage befandt der sig en isassiet, som et venligt firma havde sendt til min adresse, efter at jeg i december 1943 - under et besøg i Aalborg - havde købt julegave til mine forældre - 12 isassietter - der var bare den hage, at der kun var 11 hele. Men da dusinet blev fuldt, gav det altså an-ledning til en hel del opstandelse.

Verner - Frederikshavn

Gutenberghus

DAGBOGEN

SEPTEMBER

Mandag 1.

1939: Tyskland falder over Polen. - 1940: AIsang-stævner over hele landet. - 1941: I løbet af denne måned landsættes de første to faldskærmsjægere i Danmark ved Holbæk med sender og signalplan, løjtnant Sneum og kornet Christoffersen, sidstnævnte senere dræbt. - 1942: Første forsøg på jernbanesabotage i Danmark mellem Espergærde og Snekkersten.

Tirsdag 2.

1943: Tyskerne skyder efter altaner og vinduer i København. På Bispebjerg Kirkegård begravnes 12 danske soldater og marinere, i Nyborg 4, i Falsted 1 og i Korsør 1 falden.

Onsdag 3.

1939: England og Frankrig erklærer Tyskland krig. - 1941: Storebæltsoverfarten indstillet hele dagen. - 1943: Tyskerne truer med dødsstraf, hvis våben ikke afleveres. Undtagelsestilstanden skærpes i København og andre byer i de kommende dage efter mange sabotager.

Torsdag 4.

1941: ØK's »Malaya« i allieret tjeneste krigsforlist, 24 mand af besætningen omkommet. - 1943: Teatrene i København spiller nu om eftermiddagen. - 1944: Krigen mellem Finland og Rusland ophører.

Fredag 5.

1943: Tyske advarsler mod at hjælpe sabotører, have kendskab til sabotage etc. - 1944: De danske myndigheder svarer nej til tyskeres krav om at skaffe bopæl til arbejdere ved opførelse af en ny forsvarslinie Esbjerg-Kolding.

Lørdag 6.

1943: Vore gesandter i Schweiz og Island erklærer sig for uafhængige, gesandten i Stockholm som frit stillet efter kongens tilfangetagelse. - 1944: Kongen flytter til Amalienborg.

Søndag 7.

1944: Talrige anholdelser landet over. I kreaturvogne føres 320 patrioter fra Vestre Fængsel til Frøslev.

Mandag 8.

1943: Første henrettelse i Danmark efter dom ved tysk krigsret. Tysk forordning, hvorefter de kan beslaglægge grunde og bygninger med inventar. Spærretid kl. 21-5 i Voer og Nim herreder efter jernbanesabotager. - 1944: Tysk forbud mod brandvæsenets radiosender. Bunkerstrejken kendes ulovlig af voldsretten.

Tirsdag 9.

1943: Kong Gustaf og kronprins Adolf skæn-

ker sum til danske flygtninge. Byen København skal betale 1 mill. kr. i bod, fordi tysker er blevet skudt. - 1944: Tyskerne tager Holckenhaven og Hindsgavl til indkvartering.

Onsdag 10.

1940: Undtagelsestilstand i Norge, fagforeningsleder afsættes, og to dømmes til døden.

Torsdag 11.

1944: En interneret i Frøslevlejren skydes gennem hovedet, da han ikke fjerner sig hurtigt nok fra hegnet.

Fredag 12.

1943: Omfattende sabotager landet over. - 1944: Første allierede meddelelser om kamp på tysk jord.

Lørdag 13.

1943: Sejlads på Odense Å forbudt. Bådene skal fastlåses og åerne gemmes. - 1944: Sygehuse kan bevilges 14-dages beredskabslager af kød. I Odense har tyskerne beslaglagt 7 skoler, hotel og busselskabets garager.

Søndag 14.

1940: USA vedtager værnepligtsloven. - 1943: »Den højere Pancke« meddeler, at det ikke længere kan tolereres, at dansk politi ikke med energi modarbejder »den forbryderiske underverdens gangstermetoder«.

Mandag 15.

1944: Transport af danske fanger fra Frøslev sydpå uden meddelelse til udenrigsministeriet. Togpersonalet i Sønderjylland begynder strejke, og hele jernbanetrafikken lammes. »Vejle Amts Avis« bombesprænges. Boghandlernes Hus i Kbh. beslaglægges.

Tirsdag 16.

1944: Først nu meddeler Pancke, at 200 fanger er ført til Tyskland. Alt arbejde i Sønderjylland nedlægges som protest, og det øvrige land følger efter. »Kolding Folkeblad« bombesprænges, hvorved Red. Therkildsen, hans datter og portneren omkommer. I Kbhvn. lukker forretningerne ved middags-tid. Sporvognene standser kl. 19, Storebæltsoverfarten indstilles. I Esbjerg lukker tyskerne for gassen. Danmarks Frihedsråd har udsendt meddelelse om 48 timers strejke.

Onsdag 17.

1944: I København kører sporvognene ikke. Alle sportsarrangementer o.lign. aflyst. Rugbrød udsolgt.

Torsdag 18.

1944: Total arbejdsnedlæggelse i lang række byer. Tyske film fjernes i biografteatre. Studenterforeningen beslaglagt af tyskerne.

Fredag 19.

1944: Kl. 11 lader tyskerne sirenerne lyde, hvorefter dansk politi afvåbnes, interneres og deporteres. Razziaer i centraladministrationen. Andre offentlige bygninger besættes. Mange steder ildkamp. Ved Amalienborg slår politivagten med hjælp af civile tyskerne

tilbage. Generalstrejke som protest landet over. Politimæssig undtagelsestilstand. Skydning på stedet for våbenbesiddelse. Radioavisens medarbejdere nægter at oplæse tyskeres proklamation og går under jorden. Tyskerne kaster håndgranater mod Domus Medica, Lægernes Hus, og hindrer brandvæsenet i slukningen. I nogle gader bygges barrikader.

Lørdag 20.

1943: Tyskerne udsteder spiritusforbud for hele landet (undtagen øl og vin) i tiden kl. 17-10. Færdselsforbudet skærpes i Kbhvn. Forlystelser skal lukke kl. 19. - 1944: Den totale strejke breder sig til hele landet. De arresterede politifolk under 56 år ført til tysk koncentrationslejr. Gennem Røde Kors kan pakker sendes til de internerede politifolk. Universitetet, erhvervene, fagforeningerne o.a. anmoder departementcheferne om at forblive på deres poster. Sporvognene kører ikke.

Søndag 21.

1943: København skal betale 1/2 mill. kr. i bod for såret tysk soldat. Tyskerne beslaglægger Frimurerlogen i Kbhvn. - 1944: Ingen telefonforb. med en række jyske byer. I Hjørring har tyskerne lukket for lys, gas og vand for at slå strejken ned. I København masser af indbrud og cykletyverier.

Mandag 22.

1942: Uro i Odense efter »Frikorps Danmark«s hvervemøde. - 1943: Odense by skal betale 1. mill. kr. efter uopklaret drab på tysker. - 1944: Arbejdet i gang igen de fleste steder landet over. Forbud mod efterlysninger i radioen, da disse kan være illegale kode-meddelelser.

Tirsdag 23.

1943: I København foretager tyskerne visitationer af trafikanter overalt i byen. - 1944: I anledning af politiets deportation sendes skarp protest til dr. Best fra erhvervene, de politiske partier o.a.

Onsdag 24.

1942: Store overflyvninger. - 1943: Benzinbeholdere og gasbeholdere ved Nyborg beskudt fra luften.

Torsdag 25.

1940: General Lüdke meddeler i en dagsbefaling, at værnemagten udtrykker sin ærbødige respekt for kongen med de bedste ønsker for hans hus og det danske folks fremtid. - 1943: Radioblade og bølgelængdetabeller skal forelægges tysk censur. - 1944: Universitetet og læreanstalter underviser, men de fleste studenter under jorden eller hjemme. 287 politimænd atter deporteret.

Fredag 26.

1940: Kongen på sit sædvanlige morgenridt. Indsamlet folkegave på 2 1/4 mill. kr. overrakt kongen, som stifter »Kong Christian den Tiendes Fond« til videnskabelige og humane formål. - 1941: Kongens fødselsdag fejres

overalt. - 1942: Kongen hyldes under sit morgenridt og fejres kl. 12 på Amalienborg af 60.000 mennesker. - 1943: Kongen fejrer dagen i stilhed på Sorgenfri, men modtager 25.000 breve og telegrammer. - I nat rekord i jernbanesabotager. Jernbanetrafikken lammet i Jylland. - 1944: Kongen fejrer dagen i dybeste stilhed på Amalienborg, som er afspærret af dansk politi, men modtager i tusindvis af breve, telegrammer og blomsterbuketter.

Lørdag 27.

1940: Tremagtspagten (Aksen-Japan) underskrives i Berlin. - 1940: Kongens opråb den 9/4 til befolkningen opslås på ny. - 1942: Mennesker såres på Rådhuspladsen. - 1944: Store razziaer på hoteller og hos private.

Søndag 28.

1944: Arbejder hos B og W nedlægges efter telefonbombe.

Mandag 29.

1942: Kongen besvarer Hitlers fødsels-telegram så køligt, at den tyske gesandt, von Renthe-Fink, udbeder sig sine akkreditiver, og minister Mohr, sendes hjem fra Berlin, (»Mein bester Dank, Christian Rex) - 1944: Også sølv- og guldsnorene har protesteret hos dr. Best mod politiets opløsning.

Tirsdag 30.

1944: Århushallen ødelægges totalt af Brøn-

dumbanden, 4 dræbt, 3 såret. I statens civile luftværn fjerner tyskerne kartoteket over CB-erne.

OKTOBER

Onsdag 1.

1943: Kl. 21 besættes telefonhuset i Kbh., telefonen afbrydes. Jødeforfølgelsen i Danmark indledes trods protester fra kongen, erhvervsorganisationerne o.a. Sverige tilbyder at modtage jøderne, men ignoreres. Flygtningestrømmen begynder for alvor.

Torsdag 2.

1943: Studenterforeningen udsender skarp fordømmelse af jødeforfølgelsen. - 1944: 1400 danske politifolk til Buchenwald. Bankerne og sparekassernes aftenåbning suspenderes grundet de lovløse tilstande.

Fredag 3.

1943: (Søndag): I hyrdebrev oplæses i alle danske kirker protest mod jødeforfølgelsen. - 1944: Frihedsrådet påbegynder udsendelsen af militære communique'er. - 1945: Post- og Telegrafcensuren på udlandet hæves.

Lørdag 4.

1942: I Aalborg demonstrationer mod medl. af Frikorps »Danmark«. Uroligheder. 12 sårede til hosp. - 1943: Som protest mod jødeforfølg. lukker universiteterne i Kbh., Århus og alle højere læreanstalter 1 uge. -

1944: Tysk. medd. at »100 asociale og vane-forbrydere er arrest. under 300 razziaer«.

Søndag 5.

1943: Ved en række skoler landet over udebliver eleverne 4 dage som protest mod jødeforfølg. trods advarsler fra lærerrådene. Hjørings kommunale trommeslager idømt 3 års tughus ved tysk standret for ill. arbejde.

Mandag 6.

1939: Hitler tilbyder England fred efter sejren i Polen, men marineminister Churchill siger nej. - 1943: Undtagelsestilstand hæves, dog forbud mod adgang til nordsjællandske havne, strejker, forsaml. osv. På Amalienborg og Sorgenfri overtager politiet vagten.

Tirsdag 7.

1943: Tyskernes snævre bevogtning af kongens person ophæves.

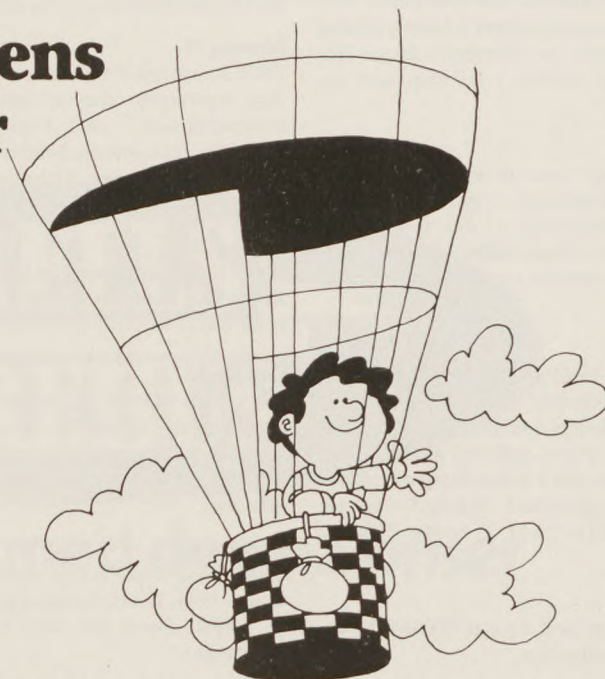
Onsdag 8.

1943: Over 100 jøder arresteret i nat på kirke-loftet og i menighedshusets sal i Gilleleje. - 1944: Brøndum-Banden anbringer bombe i ekspresen mod Aalborg. Eksploderer ved Hobro. 10 dræbte, 9 sårede. Danske fanger anbringes i tyske militærtog gennem Danmark for at forebygge jernbanesabotage.

Torsdag 9.

1943: Dansk flygtningebåd uden lanterner sejles ned i Øresund. 6 druknede. Ollerup

**Provinsbankens
Kontosamler
gi'r
økonomisk
overblik**

PROVINSBANKEN
-til at tale med

DAGBOGEN

SEPTEMBER

Mandag 1.

1939: Tyskland falder over Polen. - 1940: Alsang-stævner over hele landet. - 1941: I løbet af denne måned landsættes de første to faldskærmsjægere i Danmark ved Holbæk med sender og signalplan, løjtnant Sneum og kornet Christoffersen, sidstnævnte senere dræbt. - 1942: Første forsøg på jernbanesabotage i Danmark mellem Espergærde og Snekkersten.

Tirsdag 2.

1943: Tyskerne skyder efter altaner og vinduer i København. På Bispebjerg Kirkegård begravnes 12 danske soldater og marinere, i Nyborg 4, i Falsted 1 og i Korsør 1 falden.

Onsdag 3.

1939: England og Frankrig erklærer Tyskland krig. - 1941: Storebæltsoverfarten indstillet hele dagen. - 1943: Tyskerne truer med dødsstraf, hvis våben ikke afleveres. Undtagelsestilstanden skærpes i København og andre byer i de kommende dage efter mange sabotager.

Torsdag 4.

1941: ØK's »Malaya« i allieret tjeneste krigsforlist, 24 mand af besætningen omkommet. - 1943: Teatrene i København spiller nu om eftermiddagen. - 1944: Krigen mellem Finland og Rusland ophører.

Freitag 5.

1943: Tyske advarsler mod at hjælpe sabotører, have kendskab til sabotage etc. - 1944: De danske myndigheder svarer nej til tyskeres krav om at skaffe bopæl til arbejdere ved opførelse af en ny forsvarslinie Esbjerg-Kolding.

Lørdag 6.

1943: Vore gesandter i Schweiz og Island erklærer sig for uafhængige, gesandten i Stockholm som frit stillet efter kongens tilfangetagelse. - 1944: Kongen flytter til Amalienborg.

Søndag 7.

1944: Talrige anholdelser landet over. I kreaturvogne føres 320 patrioter fra Vestre Fængsel til Frøslev.

Mandag 8.

1943: Første henrettelse i Danmark efter dom ved tysk krigsret. Tysk forordning, hvorefter de kan beslaglægge grunde og bygninger med inventar. Spærretid kl. 21-5 i Voer og Nim herreder efter jernbanesabotager. - 1944: Tysk forbud mod brandvæsenets radiosender. Bunkerstrejken kendes ulovlig af voldgiftsretten.

Tirsdag 9.

1943: Kong Gustaf og kronprins Adolf skæn-

ker sum til danske flygtninge. Byen København skal betale 1 mill. kr. i bod, fordi tysker er blevet skudt. - 1944: Tyskerne tager Holckenhaven og Hindsgavl til indkvartering.

Onsdag 10.

1940: Undtagelsestilstand i Norge, fagforeningsleder afsættes, og to dømmes til døden.

Torsdag 11.

1944: En interneret i Frøslevlejren skydes gennem hovedet, da han ikke fjerner sig hurtigt nok fra hegnet.

Freitag 12.

1943: Omfattende sabotager landet over. - 1944: Første allierede meddelelser om kamp på tysk jord.

Lørdag 13.

1943: Sejlads på Odense Å forbudt. Bådene skal fastlåses og årerne gemmes. - 1944: Sygehuse kan bevilges 14-dages beredskabslager af kød. I Odense har tyskerne beslaglagt 7 skoler, hotel og busselskabets garager.

Søndag 14.

1940: USA vedtager værnepligtsloven. - 1943: »Den højere Pancke« meddeler, at det ikke længere kan tolereres, at dansk politi ikke med energi modarbejder »den forbryderiske underverdens gangstermetoder«.

Mandag 15.

1944: Transport af danske fanger fra Frøslev sydpå uden meddelelse til udenrigsministeriet. Togpersonalet i Sønderjylland begynder strejke, og hele jernbanetrafikken lammes. »Vejle Amts Avis« bombesprænges. Boghandlernes Hus i Kbh. beslaglægges.

Tirsdag 16.

1944: Først nu meddeler Pancke, at 200 fanger er ført til Tyskland. Alt arbejde i Sønderjylland nedlægges som protest, og det øvrige land følger efter. »Kolding Folkeblad« bombesprænges, hvorved Red. Therkildsen, hans datter og portneren omkommer. I Kbhvn. lukker forretningerne ved middagstid. Sporvognene standser kl. 19, Storebæltsoverfarten indstilles. I Esbjerg lukker tyskerne for gassen. Danmarks Frihedsråd har udsendt meddelelse om 48 timers strejke.

Onsdag 17.

1944: I København kører sporvognene ikke. Alle sportsarrangementer o.lign. aflyst. Rugbrød udsolgt.

Torsdag 18.

1944: Total arbejdsnedlæggelse i lang række byer. Tyske film fjernes i biografteatre. Studenterforeningen beslaglagt af tyskerne.

Freitag 19.

1944: Kl. 11 lader tyskerne sirenerne lyde, hvorefter dansk politi afvåbnes, interneres og deporteres. Razziaer i centraladministrationen. Andre offentlige bygninger besættes. Mange steder ildkamp. Ved Amalienborg slår politivagten med hjælp af civile tyskerne

tilbage. Generalstrejke som protest landet over. Politimæssig undtagelsestilstand. Skydning på stedet for våbenbesiddelse. Radioavisens medarbejdere nægter at oplæse tyskeres proklamation og går under jorden. Tyskerne kaster håndgranater mod Domus Medica, Lægernes Hus, og hindrer brandvæsenet i slukningen. I nogle gader bygges barrikader.

Lørdag 20.

1943: Tyskerne udsteder spiritusforbud for hele landet (undtagen øl og vin) i tiden kl. 17-10. Færdselsforbuddet skærpes i Kbhvn. Forlystelser skal lukke kl. 19. - 1944: Den totale strejke breder sig til hele landet. De arresterede politifolk under 56 år ført til tysk koncentrationslejr. Gennem Røde Kors kan pakker sendes til de internerede politifolk. Universitetet, erhvervene, fagforeningerne o.a. anmoder departementcheferne om at forblive på deres poster. Sporvognene kører ikke.

Søndag 21.

1943: København skal betale 1/2 mill. kr. i bod for såret tysk soldat. Tyskerne beslaglægger Frimurerlogen i Kbhvn. - 1944: Ingen telefonforb. med en række jyske byer. I Hjørring har tyskerne lukket for lys, gas og vand for at slå strejken ned. I København masser af indbrud og cykletyverier.

Mandag 22.

1942: Uro i Odense efter »Frikorps Danmark«s hvervemøde. - 1943: Odense by skal betale 1. mill. kr. efter uopklaret drab på tysker. - 1944: Arbejdet i gang igen de fleste steder landet over. Forbud mod efterlysninger i radioen, da disse kan være illegale kode-meddelelser.

Tirsdag 23.

1943: I København foretager tyskerne visitationer af trafikanter overalt i byen. - 1944: I anledning af politiets deportation sendes skarp protest til dr. Best fra erhvervene, de politiske partier o.a.

Onsdag 24.

1942: Store overflyvninger. - 1943: Benzinbeholdere og gasbeholdere ved Nyborg beskyttet fra luften.

Torsdag 25.

1940: General Lüdkke meddeler i en dagsbefaling, at værnemagten udtrykker sin ærbødige respekt for kongen med de bedste ønsker for hans hus og det danske folks fremtid. - 1943: Radioblade og bølgelængdetabeller skal forelægges tysk censur. - 1944: Universitetet og læreanstalter underviser, men de fleste studenter under jorden eller hjemme. 287 politimænd atter deporteret.

Freitag 26.

1940: Kongen på sit sædvanlige morgenridt. Indsamlet folkegave på 2 1/4 mill. kr. overrakt kongen, som stifter »Kong Christian den Tiendes Fond« til videnskabelige og humane formål. - 1941: Kongens fødselsdag fejres

overalt. - 1942: Kongen hyldes under sit morgenridt og fejres kl. 12 på Amalienborg af 60.000 mennesker. - 1943: Kongen fejrer dagen i stilhed på Sorgenfri, men modtager 25.000 breve og telegrammer. - I nat rekord i jernbanesabotager. Jernbanetrafikken lammet i Jylland. - 1944: Kongen fejrer dagen i dybeste stilhed på Amalienborg, som er afspærret af dansk politi, men modtager i tusindvis af breve, telegrammer og blomsterbuketter.

Lørdag 27.

1940: Tremagtspagten (Aksen-Japan) underskrives i Berlin. - 1940: Kongens opråb den 9/4 til befolkningen opslås på ny. - 1942: Mennesker såres på Rådhuspladsen. - 1944: Store razzaier på hoteller og hos private.

Søndag 28.

1944: Arbejder hos B og W nedlægges efter telefonbombe.

Mandag 29.

1942: Kongen besvarer Hitlers fødsels-telegram så køligt, at den tyske gesandt, von Renthe-Fink, udbeder sig sine akkreditiver, og minister Mohr, sendes hjem fra Berlin, (»Mein bester Dank, Christian Rex») - 1944: Også sølv- og guldsnorene har protesteret hos dr. Best mod politiets opløsning.

Tirsdag 30.

1944: Århushallen ødelægges totalt af Brøn-

dumbanden, 4 dræbt, 3 såret. I statens civile luftværn fjerner tyskerne kartoteket over CB-erne.

OKTOBER

Onsdag 1.

1943: Kl. 21 besættes telefonhuset i Kbh., telefonen afbrydes. Jødefølgelsen i Danmark indledes trods protester fra kongen, erhvervsorganisationerne o.a. Sverige tilbyder at modtage jøderne, men ignoreres. Flygtningestrømmen begynder for alvor.

Torsdag 2.

1943: Studenterforeningen udsender skarp fordømmelse af jødefølgelsen. - 1944: 1400 danske politifolk til Buchenwald. Bankerne og sparekassernes aftenåbning suspenderes grundet de lovløse tilstande.

Fredag 3.

1943: (Søndag): I hyrdebrev oplæses i alle danske kirker protest mod jødefølgelsen. - 1944: Frihedsrådet påbegynder udsendelsen af militære communique'er. - 1945: Post- og Telegrafcensuren på udlandet hæves.

Lørdag 4.

1942: I Aalborg demonstrationer mod medl. af Frikorps »Danmark«. Uroligheder. 12 sårede til hosp. - 1943: Som protest mod jødefølg. lukker universiteterne i Kbh., Århus og alle højere læreanstalter 1 uge. -

1944: Tysk. medd. at »100 asociale og vane-forbrydere er arrest. under 300 razzaier«.

Søndag 5.

1943: Ved en række skoler landet over udebliver eleverne 4 dage som protest mod jødefølg. trods advarsler fra lærerrådene. Hjørings kommunale trommeslager idømt 3 års tugthus ved tysk standret for ill. arbejde.

Mandag 6.

1939: Hitler tilbyder England fred efter sejren i Polen, men marineminister Churchill siger nej. - 1943: Undtagelsestilstand hæves, dog forbud mod adgang til nordsjællandske havne, strejker, forsaml. osv. På Amalienborg og Sorgenfri overtager politiet vagten.

Tirsdag 7.

1943: Tyskernes snævre bevogtning af kongens person ophæves.

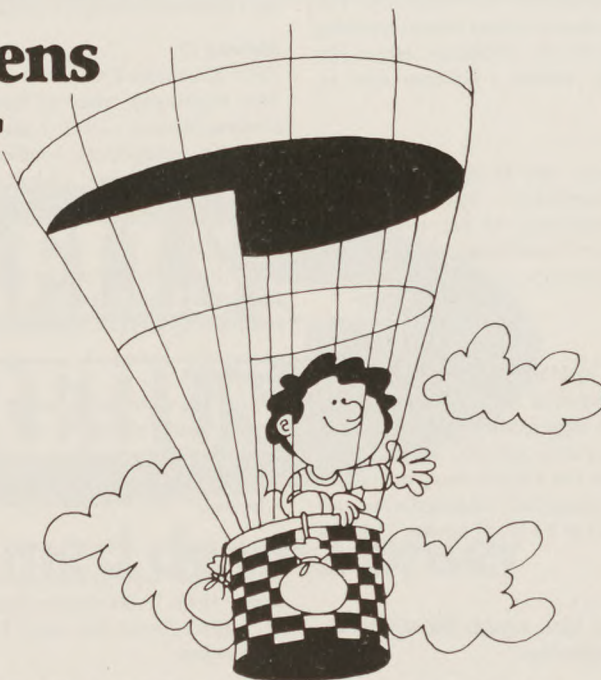
Onsdag 8.

1943: Over 100 jøder arresteret i nat på kirke-loftet og i menighedshusets sal i Gilleleje. - 1944: Brøndum-Banden anbringer bombe i ekspresen mod Aalborg. Eksploderer ved Hobro. 10 dræbte, 9 sårede. Danske fanger anbringes i tyske militærtog gennem Danmark for at forebygge jernbanesabotage.

Torsdag 9.

1943: Dansk flygtningebåd uden lanterner sejles ned i Øresund. 6 druknede. Ollerup

**Provinsbankens
Kontosamler
gi'r
økonomisk
overblik**

PROVINSBANKEN
-til at tale med

Runde dage

beslaglægges til tysk marineskole. 11 jøder arrest. i Tårnbæk havn. - 1944: Demokraten, Århus, ødelægges ved Schalburgtage.

Fredag 10.

1944: Vægtene fra DFV opdager frakketyv, som tvinges til at bære kosterne tilbage og bede om forladelse, hvorefter han gennemprygles. Svendborg Amtstidende beskadiges ved Schalburgtage.

Lørdag 11.

1943: Mange telefonbomber i Kbh., men ingen fundet. - 1944: I nat sprængtes grosserer J. Bomhoffs villa på Harsdorffsvej i luften af tyskerne. Bomhoffs svoger begravnes under ruinerne. Bomhoff dør senere i tysk koncentrationslejr.

Søndag 12.

1942: General von Hanneken afløser general Lüdke som øverstbefalende over de tyske tropper i Danmark. - 1943: I Nakskov mødeforbud og forbud mod spiritus fra kl. 17.

Mandag 13.

1944: Tysk klage og protest i fuldt alvor til Københavns telefonselskab over, at der ofte bliver stillet ind til Zoologisk Have, hospitalernes åndssvageafdelinger etc. Truer telefonistinderne med arrest, da fejlnumrene betragtes som sabotage. - 1945: Amerikanerne bringer Isted-løven tilbage til Danmark.

Tirsdag 14.

1943: 1. proklamation fra »Danmarks Frihedsråd«. - Tyskerne kræver ethvert lystfartøj på land senest 30. ds. »Citronen«, Jørgen Hagen Schmidt, dræbes i ildkamp med tyskerne.

Onsdag 15.

1943: Sabotage mod 9 transformatorstationer i Sønderjylland. - 1944: Tysk blad bringer billedreportage af den tyske folkegruppes arbejde i Sønderjylland på fæstningsværker, som Danmark nægter at have med at gøre.

Torsdag 16.

1944: Efter at Kolding byråd har vedtaget at indføre spiritusforbud fra kl. 20, bestemmer tyskerne, at al slags spiritus skal udskænkes til folk med Ausweis også efter kl. 20. - Efter tumulter under fest i Kalundborg dekretterer den tyske kommandant udgangsforbud for mænd under 25 år fra kl. 21 og over 25 år fra kl. 24-5.

Fredag 17.

1944: I Odense havn sænkes 800.000 kg cement ved skibssabotage.

Lørdag 18.

1944: Tyskerne beslaglægger 3 DSB-færger. Fremtidig sejles kun 2 ture daglig over Storebælt. Professor Mogens Fog og red. Børge Outze anholdes. Red. Kaj Holbæk dræbes. »Flammen«, Bent Fauerschou-Hvid, tager gift, da tyskerne finder ham.

Søndag 19.

1944: Efter razzia i Kbh. ankommer 200 mennesker til Toftlunde til tvangsarbejde på fæstningslinien.

Mandag 20.

1944: Gestapo arresterer mange kendte borgere i Vejle, Fredericia og Åbenrå. Gosch's Tændstikfabrik, Kbh., ødelægges ved Schalburgtage.

Tirsdag 21.

1944: Massearrestationer over hele landet.

Torsdag 23.

1944: Sommerfolk visiterer trafikanter på Vesterbro. En uskyldig civil, der ikke hører deres anrån, skydes ned.

Fredag 24.

1944: Razzia og anholdelse i Rønne, Bornholm. Japanerne taber krigen til søs og mister 60 skibe ved mægtigt 3 dages søslag ved Filipinerne den 24., 25. og 26.

Lørdag 25.

1944: Københavns kommunes vagtværn træder i funktion. I Haderslev beslaglægges ejendomme og villaer med dansksindede borgere.

Søndag 26.

1944: Tyskerne afhenter alle nye cykler, dæk og tilbehør fra cykelhandlere og grossister landet over. Tyskerne kræver anvist 9000 danske arbejdere til befæstningsarbejder i Jylland. - 1945: Danmark kræver 11 milliarder i skadeserstatning fra Tyskland.

Mandag 27.

1942: Kronprins Frederik overtager indtil videre regeringen, efter at kongen har fået blodtransfusion. - 1943: I restaurant »Mokka«, Kbh., eksploderer bomber. 3 tyskere og dansk kvinde dræbes, 14 tyskere og 26 danskere såres.

Tirsdag 28.

1940: Italien angriber Grækenland. - 1943: København idømmes bod på 5 mill. kr. efter attentatet i »Mokka«. Spærretid kl. 20-5.

Onsdag 29.

1941: Frits Clausen opfordrer regeringen til at gå, »sætter sit håb til det nye Europa«. - 1944: Tyskerne meddeler, at alle hug- og stødvåben, dolke, stiletter, knojerne osv. skal afleveres.

Torsdag 30.

1939: Første tyske rekognoscering over England. - 1944: 17.000 danske flygtninge i Sverige. - 1945: Første frie valg i Danmark efter besættelsen.

Fredag 31.

1944: Gestapos hovedkvarter i Jylland, Århus Universitet, bombes af Royal Air Force. Over 100 gestapofolk omkommer. Tyskerne danner skyttekæder omkring Rådhuspladsen, driver folk sammen til visitation. Sporvognsrazziaer.

Ove Mellerup, Lyngby, 60 år 15. august.

Henry Gatten, Brøndbyøster Torv 4, 4, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 65 år 15. august.

Erik Andersen, Ane Damsg. 9, 9400 Nørresundby, 60 år 17. august.

Gunnar Emanuel Jensen, Munkersisvej 59,2., 5230 Odense M (Buchenwald) 65 år 20. august.

Villy Nielsen, Viborgvej 5, 7800 Skive (Neuengamme) 60 år 23. august.

Anna Marie Poulsen, Lektorvej 31, 9000 Aalborg, 75 år 24. august.

Ernst Schnack Nielsen, Peter Rørdamsvej 46, 2800 Lyngby (Dachau 142.621) 60 år 27. august.

Anders Jens Schack, Oscar Bruunsvej 7 st., 3050 Humlebæk (Buchenwald) 65 år 27. august.

Kaj Christiansen, Frederiksberg, 70 år 28. august.

Jens Vinggaard, Elmevej 19, Kolding (Buchenwald) 65 år 28. august.

Carl Rasmus Soelberg, Mariendalsvej 72, 2000 Kbh. F (Buchenwald) 65 år 28. august.

Georg Hilmer, Runddelsvej 6, 8900 Randers, 75 år 29. august.

N. E. J. Nielsen, Ø. Søg. 106, 3., 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 65 år 29. august - gode forbogstaver til en fødselsdag på den 29. august! -

Helmer Larsen, Buderupvej 13, 2730 Herlev (Buchenwald, Neuengamme) 60 år 29. august.

Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd (Stutthof) 70 år 31. august (Formand for Stutthofforeningen, medlem af FIRs præsidium).

Georg Nielsen, Sophie Brahesg. 5 A, 3000 Helsingør (Buchenwald) 80 år 31. august.

Vagn Aa. Hansen, Holsteinsg. 62,1., 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 60 år 1. september.

Erik Janager, Brøndby Strand, 60 år 1. september.

Harry Alb. Nehr Korn, Smørumvej 4 B, 2700 Brønshøj (Buchenwald, Neuengamme) 60 år 3. september.

Mogens Pedersen, Sct. Clemensvej 2, 4760 Vordingborg (Neuengamme 67.095) 60 år 5. september (kendt som rejseleder og festarrangør i Neuengammeforeningen).

Harry Sørensen, Døckerlundsvej 59, Odense C (Neuengamme 69.006) 60 år 5. september.

Helge Gunner Rasmussen, Astrupgårdsvej 14, 2650 Hvidovre (Buchenwald) 60 år 6. september.

Carl M. Bertelsen, («Apotekeren»), Ålholmsvej 31, 2500 Valby (Neuengamme 67.008) 75 år 6. september.

H. V. Sigdal, Gåsebæksvej 8, 4., 2500 Valby (Buchenwald) 85 år 12. sept.

Willy Dahl Jensen, Frejsgade 2 B, 8700 Horsens (Hann.-Stöcken 54.588) 60 år 14. september.

Jens Chr. Andersen, Bjørnkærvej 17, Ø. Velling, 8900 Randers (Buchenwald) 65 år 16. september.

Ib Lærche, Immerkær 25, 2650 Hvidovre (Neuengamme 54.435) 60 år 16. september (kasserer f. Neuengammeforeningen).

Hans Mortensen, Vinkelvej 17, 3200 Helsingør (Neuengamme) 60 år 17. september.

Børge Jensen, Sjællandsg. 24, 9000 Aalborg, 60 år 18. september (best.medlem i Erhvervshæmmedes Aalborg-afd. Leder af kontoret).

M. Boelsmand, Jul. Valentinersvej 3, 2000 Kbh. F (Buchenwald) 75 år 20. september.

Jens Chr. Jensen, Bramdrupdamsvej 71, Aagaard, 6040 Egtved (Våbenmodtagelse) 60 år 22. september.

Villy Mørk Jensen, Sjørringvej 6, Sjørring, 7700 Thisted (tugthus Brandenburg-Görden, Neuengamme 80.760) 60 år 23. sept.

Steen Bille, Søgårdsvej 2 A,4., 2820 Gentofte (Buchenwald) 60 år 25. september.

Hans Fr. Carstensen, Bodum Bygade 34, 6200 Åbenrå (Neuengamme) 60 år 25. sept.

Th. Larsen, Bagsværdsvej 71 B, 2800 Lyngby (Hann.-Stöcken 54.591) 65 år 30. september.

Gudrun Kejlstrup, Skelagervej 127, 9000 Aalborg, 65 år 1. oktober.

Henry B. Clausen, Kulhuse, 60 år 2. oktober (tidl. mangeårig kasserer for Landsforeningen Gestapofangerne).

Arne Markamp, Fortvej 89, 2610 Rødovre (Buchenwald) 75 år 6. oktober.

J. P. Løkkegaard, Solkrogen 12, 3390 Hundested (Buchenwald) 60 år 7. oktober.

Stormagasinet med de små priser

Johs. Damsgaard, Herningg. 1, 4., 2100 Kbh. Ø (Buchenwald) 65 år 7. oktober (kasserer f. Buchenwaldklubben).

Kjell Suadicani, Schandorfsvej 3, 4100 Rungsted (Dachau 141.773) 65 år 8. oktober.

Anton Biernat, Åsumvej 174, 5240 Odense NØ (Sachsenhausen 73.103) 60 år 9. oktober.

Oskar Kryger, Cedervænget 5, 2830 Virum (Buchenwald, Neuengamme) 65 år 9. oktober.

K. Jølving, Gl. Kongevej 141, 1., 1850 Kbh. V (Dachau 141.638) 65 år 10. oktober.

Vald. Laur. Baath, Trekronerg. 75, 2500 Valby (Dachau 142.558) 60 år 10. oktober.

Egon Terkelsen, Bakkedraget 30, 3., 2860 Søborg (Stutthof 25.771) 65 år 12. oktober.

Erik Hausted Christensen, V. E. Gamborgsvej 4, 2000 Kbh. F (Buchenwald) 65 år 15. oktober.

Leo Finkelstein, Schweizerdalsvej 101, 2610 Rødovre (Stutthof 25.785) 65 år 18. oktober.

Og forsinkede hilsener til
Erik Sørensen, Trednæsvej 41, 7000 Fredericia (Dachau 141.759), der fyldte 60 år 6. juli, og

Ejvin Andersen, Skovvej 25, 4862 Guldborg (Buchenwald), der blev 65 år 9. august.

Mogens Eeg Sørensen, Tingvejen 381, 7200 Grindsted (Neuengamme) 70 år 13. juli.

Jørgen Jensen, Rybergsvej 47, Sønderby, 5631 Ebberup (Neuengamme 69.165) 60 år 10. august.

Josef Broenen, Mars Alle 40, 1., 2860 Gladsaxe (Theresienstadt) fyldte 50 år den 3. maj.

Gammel hædersmand fyldte 80

Skoleder Viggo Nielsen, Ulfborg, blev født i Højby ved Odense den 10. juni 1900. I 1921 blev han lærer fra Oden-

se Seminarium, og var i starten forskellige steder bl.a. på Odense Nørregades Friskole indtil 1935. Så blev han leder af Byskolen i Ulfborg og samtidig kirkesanger, det sidste til 1977. Han havde sin sangdebut i København i 1928. Som deltager i »Dansk frivillig arbejdstjeneste«s lejre ved Dræby Strand 1937-40 inspirerede han alle med sin sang og gik under navnet »Syngemesteren«.

Viggo Nielsen blev medlem af »Dansk Samling« i 1937, og adskillige dagligstuemøder blev holdt i hans hjem, som ligeledes under besættelsen blev et vigtigt mødested for modstandsbevægelsen, der her bl.a. deltog i modtagelse af våben på heden. Viggo Nielsen blev arresteret af Gestapo 15. juni 1944 og kom via Horserød til Frøslev, hvor han traf sin kone og sønnen Mogens Henrik - begge anklaget for illegalt arbejde og sabotage.

Viggo Nielsen var opstillet som kandidat for »Dansk Samling« i 1943 ved folketingsvalget.

Viggo Niensens helbred har de seneste år svigtet, hvorfor han nu bor på Røde Kors Hjemmet i Ulfborg. Her blev han hyldet af mange på sin runde fødselsdag. H.E.

NB. Sønnen Mogens Henrik blev af tyskerne brugt som gidsel anbragt i togene op gennem Jylland som forsøg på at afværge togsabotager, senere overført til Neuengamme, og hjembragt som »muselmand« med tuberkulose. Han er nu ansat på Risø.

Datteren Karen Margrethe, som var 13 år, blev anbragt hos familie, indtil familien igen forenedes efter befrielsen.

TILFØJELSE TIL »RUNDE DAGE«

En forsinket hilsen til Per Ulrich, Rødovre (Sachsenhausen 115.366), der den 8. juli fyldte 65 år. Per Ulrich er kendt som en betydelig tegner og grafiker.

Under besættelsen var han aktiv i modstandsbevægelsen og udarbejdede bl.a. tegningerne og linoleumsklicheerne til en illegal bog med antinazistiske karrikaturer.

Han blev arresteret af Schalburgkorpset i marts 1944 og i juli 1944 ført til Tyskland, hvor han efter ophold i flere forskellige fængsler havnede i Sachsenhausen. I lejren fremstillede han illegalt ca. 150 tegninger om livet i KZ-lejren. Det lykkedes at smugle tegningerne tilbage til Danmark, hvor de nu opbevares på Frihedsmuseet, men de er også kendt

Ved ankomsten til lejren fik fangerne udleveret et bliknummer, der skulle bæres i en snor om halsen.

Tegning af Per Ulrich.

fra en række illustrationer i bøger og artikler om KZ-lejrene.

GODT AT VIDE

NYE TAKSTER FRA 1. JULI

Folketinget har i forbindelse med momsforhøjelsen til 22 pct. vedtaget at forhøje de sociale pensioner fra den 1. juli i år.

Grundbeløbet for en enlig folkepensionist eller et ægtepar, hvor kun den ene er berettiget til pension, forhøjes fra 2013 kr. til 2037 kr. pr. måned, og pensionstillægget fra 354 kr. til 358 kr. pr. måned, en samlet forhøjelse på 28 kr.

Ægteskabstillægget forhøjes fra 257 kr. til 260 kr. pr. måned.

Hustrutillægget (hvor manden får pension og hustruen er mellem 62 og 66 år) forhøjes fra 2068 kr. til 2114 kr. pr. måned.

Et ægtepar, hvor begge ægtefæller får pension, får grundbeløbet forhøjet fra 1839 kr. til 1871 kr., og pensionstillægget forhøjes fra 278 kr. til 384 kr., en samlet forhøjelse på 38 kr.

Invaliditetsbeløbet til enlige eller

ægtepar, hvor kun den ene er berettiget til mellemste eller højeste invalidepension forhøjes fra 937 kr. til 948 kr. pr. måned.

Erhvervsudygtighedsbeløbet til højeste invalidepension forhøjes fra 1280 kr. til 1314 kr. pr. måned.

Bistandstillægget forhøjes fra 937 kr. til 948 kr. pr. måned.

Plejetillægget forhøjes fra 1871 kr. til 1892 kr. pr. måned.

Fuld folkepension med max. grundbeløb og pensionstillæg er derefter pr. 1. juli 2395 kr. pr. måned.

Fuld folkepension, hvor begge ægtefæller er berettiget til folkepension er fra 1. juli 2255 kr. til hver af ægtefællerne.

Mellemste invalidepension til en enlig pensionist med max. grundbeløb og pensionstillæg er fra 1. juli 3343 kr.

Højeste invalidepension til en enlig pensionist med max. grundbeløb er fra 1. juli 4019 kr.

Enkepensionen vil i lighed med folkepensionen til enlige udgøre 2395 kr. månedlig fra 1. juli.

BETALING FOR OPHOLD I BESKYTTET BOLIG

Vi er blevet spurgt om reglerne for betaling for ophold i beskyttet bolig og skal derfor oplyse følgende:

Der er generelle regler for, hvad en pensionist skal betale for ophold i en beskyttet bolig. Men det sociale udvalg i

hver enkelt kommune kan i de enkelte tilfælde fravige disse bestemmelser.

Normalt betales 25 pct. af husstandsindkomsten (denne betaling omfatter også hjemmehjælpsydelse). Der skal *ikke* betales noget indskud for at blive optaget i en beskyttet bolig.

Men det er altså i praksis den enkelte kommune, der i det enkelte tilfælde kan afgøre, hvad der skal betales. Man bør derfor henvende sig til den stedlige social- og sundhedsforvaltning, hvis man søger at få en beskyttet bolig.

Det bør understreges, at der også normalt kræves 25 pct. af pensioner i henhold til erstatningsloven (loven om hjælp til besættelsestidens ofre). Men der må *ikke* kræves 25 pct. af hædersgaven, der altså ikke er omfattet af betalingsbestemmelserne.

DACHAU

I året 1979 havde museet og mindestedet i den tidligere KZ-lejr Dachau 764.500 besøgende. Af de besøgende kom godt halvdelen fra udlandet, medens der fra den vesttyske forbundsrepublik var ca. 312.000 besøgende. Blandt de vesttyske besøgende var der 91 grupper fra politiet og militæret samt godt 5000 skoleklasser eller ungdomsgrupper.

NAZIGENERAL STADIG ÆRESBORGER

I byen Wyk på øen För ud for den holstenske Nordsøkyst er en berygtet nazigeneral stadig æresborger. Det drejer sig om den nu afdøde general Friedrich Christiansen, der var tysk øverstkommanderende i Holland ved krigens afslutning.

General Christiansen var medansvarlig for en række domme ved den berygtede folke-domstol. Han var ligeledes ansvarlig for ødelæggelsen af den hollandske landsby Putten, hvis mandlige indbyggere alle førtes til Neuengamme. Herfra førtes de den sidste krigsvinter til udekommendoen Ladelund tæt syd for den danske grænse. De skulle her i det sumpede marskland grave pansergrave. Men på få uger døde hovedparten af dem. På kirkegården i Ladelund er nu indrettet en smuk mindelund for de flere hundrede Neuengammefanger, der omkom her, og hvoraf flertallet var hollændere fra landsbyen Putten.

Den socialdemokratiske borgmester i byen Wyk foreslog for nylig at slette generalens navn i protokollen over byens æresborgere, men forslaget blev ikke vedtaget. Det samme gjaldt et forslag om at finde et nyt navn til en gade i byen, der hidtil har været opkaldt efter generalen.

Borgmesteren erklærede efter disse vedtagelser, at han skammede sig.

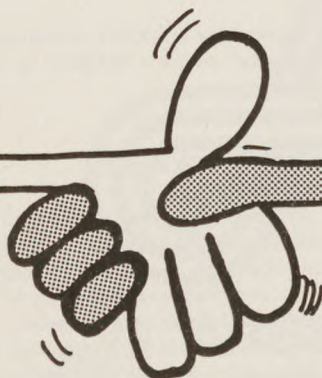
Glarmesterfirmaet
J. DIDERICHSEN
Amager Landevej 47 - 2770 Kastrup
Tlf. 50 42 18

Eigild Groot

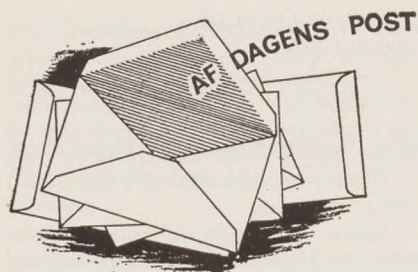
Vognmand

Gl. Skanderborgvej 24
8900 Randers
Telefon 06-42 48 36

MAN ER ALTID
VELKOMMEN I
BIKUBEN

Bikuben
-det summer sig...

VAT DET EN HILSEN FRA SVEND OTTO NIELSEN?

Da jeg efter en af mange afhøringer på Shellhuset vendte tilbage til min Celle 262 i Vestre Fængsel, med den afsluttende bemærkning, at jeg ville blive henrettet næste dags morgen, var optimismen og humøret ikke mere til stede. Ved min rastløse vandring frem og tilbage i cellen, væltede min celestol, og da jeg ville rejse den op, opdagede jeg, at der på undersiden af sædet var skrevet noget med blyant.

Der stod: **OG FALDER FORREST DU SOM MAND, SMIL I DIN SIDSTE STUND. JOHN.**

Denne sætning, disse ord fra en, der før mig også havde lidt og var fuld af smerte og pine, men alligevel havde tanke for disse ord til dem, som han vidste skulle sidde i Celle 262 efter ham, gjorde mig forblavende rolig og hjalp mig gennem de værste timer, indtil det hele udløstes ved transporten over Gedser til Neuengamme.

Jeg ville gerne, som grund for dette indlæg, undersøge, om der er nogen af kammeraterne, som kan huske »John«. Matematiklærer Svend Otto Nielsen sad i Celle 262 i 1944. Jeg har selv hele tiden været af den mening, at disse vidunderlige ord er prentet af ham.

Tom Hansen, Fredericia

STRAUSS' MINISTERKANDIDATER

Der skal snart være valg i Den tyske Forbundsrepublik (Vesttyskland). Franz Josef Strauss håber ved valget at kunne vælte den socialdemokratisk-liberale regeringskoalition. Blandt de emner, han selv regner med at gøre til medlemmer af en kommende tysk regering, er nogle mindre hyggelige navne.

Som forsvarsminister nævnes Manfred Wörner, der gjorde sig kendt ved for nylig at forsvare Hitlergeneralen Hans Ulrich Rudel, der havde holdt et nynazistisk foredrag for en gruppe vesttyske officerer. Wörner betegnede da nazisten Rudel som »en tapper soldat«.

Blandt ministeremnerne på Strauss' liste er også Alfred Dregger og Fritz Zimmermann.

Ifølge »Politiken«s korrespondent har Dregger tilnavnet Django, der er navnet på en berygtet mexikansk bandit.

Zimmermann har været indblandet i en række affærer, som han har overlevet. Ved en retssag undgik han en dom på fire måneders

fængsel for mened, fordi han lod sig erklære for utilregnelig i gerningsøjeblikket.

SOVJETISK KZ-LÆGE BESØGER DANSKE FANGEKAMMERATER

En sovjetisk Stutthoffange, nu professor Fjodor Soprunov, har været på besøg hos sine danske fangekammerater fra Stutthoflejren. Han er nu chef for det tropemedicinske institut i Moskva, men er oprindelig uddannet som læge i Frankrig i trediverne. Ved krigsudbruddet i 1939 vendte han hjem for at blive soldat.

Om sig selv fortæller han følgende i et interview i »Politiken«:

»Opholdet i KZ-lejren forandrede mig. Man kan på en måde sige, at jeg har valgt at være russer, og det skyldes, hvad jeg lærte under mit fangenskab. Jeg er født i Riga, men var kun fire år, da familien flyttede til Frankrig.

Mine forældre var velhavende. Jeg studerede medicin ved Sorbonne. Da krigen kom, flyttede familien til USA, og min bror er nu millionær derovre. Jeg valgte at vende tilbage til Sovjetunionen. Først i fjor genså vi hinanden efter 40 års forløb.

Da vi mødtes i Moskva, diskuterede min bror og jeg vor tilværelse. Han var ikke i tvivl om sit valg og jeg ikke om mit. Min bror er datamand. Hans mål er hvert tiende år at fordoble sin formue, og det er lykkedes. Han er utrolig dygtig, arbejder fra 7 morgen til midnat, og han har alt, hvad et menneske kan ønske af materielle goder.

Men han har aldrig haft tid til at tænke på sin familie. Sine børn ser han ikke mere. Hans kone har forladt ham. Han har haft for travlt til at tage sig af familien. Nu har han et bjerg af penge, men han er alene.

Min skæbne blev anderledes. Jeg var klar over, at da jeg valgte Sovjetunionen, gav jeg afkald på nogle af de materielle goder, min bror har. Jeg har ikke penge i banken. Jeg kører billedlig talt med et tog sammen med alle de andre. Vi bevæger os mod samme mål, nogle på 1., andre på 2. og 3. klasse. Men det går samme vej. Måske for langsomt, men jeg er glad for, at vi er sammen på vej mod målet.

Det kan her indskydes, at Soprunov har en udmærket moderne lejlighed og også egen bil.

DET MENNESKELIGE SAMMENHOLD

Professor Suprunov taler meget om sine oplevelser og erfaringer fra koncentrationslejren. »Jeg lærte, at vi alle er i samme båd, og at det, der virkelig har betydning for en, er at være noget for sine medmennesker.

Jeg kunne have valgt min rige familie i USA. Jeg kunne have været millionær. Men hvorfor skulle jeg ønske det. Jeg har, hvad jeg skal bruge. Jeg har gode ferier, masser af fri-

tid. Jeg kan være noget for min kone, børn og familie. Det foretrækker jeg.»

»Jeg er virkelig bekyrret for den vestlige kultur, der har haft så rige udviklingsmuligheder i Europa. Jeg synes, den er ved at gå til i materialisme.

Nu er jeg 60. Jeg har haft et spændende liv. Jeg har været i Vietnam mange gange, og da en buddistisk munk engang bad mig fortælle om kommunismen, som han aldrig havde hørt om, talte jeg med ham i timevis. Da jeg endelig tav, sagde han: Alt, hvad du fortæller, kender jeg. Alt det om at være noget for hinanden, siger også vi.

Men jeg har altså ikke lært det gennem nogen religion. Jeg lærte det i KZ-lejren. Og der kom jeg på grund af en utrolig dumhed. Jeg var krigsfange. Efter Stalingrad flygtede jeg op mod Danzig, fordi jeg og andre troede, at nu var krigen snart slut. Jeg kom trækkende med en ko for at ligne en bonde, og så var der en 12-årig dreng på vejen, der spurgte:

- Er du krigsfange på flugt?
- Selvfølgelig, svarede jeg.

Da intet normalt menneske ville afsløre sig selv på den måde, troede jeg, drengen ville forstå, at det var en spøg. Men han var en germaner. Han forstod ikke mennesker, der sagde ja, når de mente nej. Han rapporterede, hvad der var sket. Et øjeblik efter var vi omringede. Det blev til to år i Stutthof. Men også til venskab med de mange danske, som jeg nu besøger.»

SUPRNOV REDDEDE MANGE I STUTTHOF

Suprunov var jo uddannet som læge, og da han var klar over, at sovjetiske fanger med en højere uddannelse var næsten sikre på at blive likvideret, ændrede han navn, da han kom til lejren. Han opgav at hedde dr. Gertner, og at han var fra Letland, hvilket var så meget lettere, som han jo var født i og havde tilbragt sine første barneår i Riga.

Og sådan kendte de danske Stutthoffanger ham. Først efter krigen, da der blev knyttet kontakter over grænserne, afsløredes det, at han nu opholdt sig som hospitalslæge i Moskva og i virkeligheden hed Suprunov. Siden blev han professor med speciale i tropesygdomme. Det var i den egenskab, han flere gange besøgte Vietnam, og han er en af de sovjetiske videnskabelige repræsentanter i Verdenssundhedsorganisationen (WHO) i Geneve.

Ved sin indsats som sygepasser og læge på Stutthofs »revier« (Sygebarakkerne) ydede han en storartet indsats og har utvivlsomt ved sin uforfædthed reddet mange fangers liv.

Denne indsats blev i 1970 belønnet af Dansk Røde Kors. Ved en sammenkomst i Røde Kors-hovedkvarteret fik Suprunov overrakt Dansk Røde Kors' fortjenstmedalje af 1. grad af professor Erik Husfeldt. Denne medalje er tidligere også givet til nogle franske og tyske læger.

T-t

ANTON LASSENS EFTF. aps

MALERMESTER K. SALLING MØLLER

Grundlagt 1887

Håndværkervej 7 . Telefon 08-12 00 99 . 9000 Aalborg

Eric Karlsson i Røde Kors-uniform.

BEFRIElsen FEJRET I KZ-LEJRE

I en række af de tidligere nazistiske KZ-lejre blev 35-års dagen markeret ved højtideligheder.

I Auschwitz i Polen fandt således en stortilet international højtidelighed sted med officiel deltagelse af polske regeringsmedlemmer. Det samme var tilfældet i Mauthausen i Østrig, ligeledes med deltagelse af regeringsrepræsentanter.

I Pelzerhaken (Vesttyskland) mindedes man de i Neustadtbugten omkomne 7000 fanger fra Neuengamme (omkom under luftangreb den 3. maj 1945).

I Buchenwald deltog 40.000 mennesker i en højtidelighed, hvor også ca. 1500 tidligere KZ-fanger fra en række europæiske lande var til stede.

Der var ligeledes, som tidligere omtalt, en højtidelighed i Sachsenhausen med mange tusinde deltagere, deriblandt også en gruppe danske Sachsenhausenfanger. Blandt de norske deltagere var den tidligere statsminister Einar Gerhardsen, der var fange i Sachsenhausen i to år.

THERESIENSTADT

I Prag har det jødiske museum i nogen tid haft en udstilling med titlen »Børn i Theresienstadt«, hvor der er vist en række rystende dekumenter og fotos fra Theresienstadt. Denne udstilling er nu udlånt til Hamborg på initiativ af en vesttysk fangeforening. Udstillingen vises i Mindehuset for Thälmann, den tyske kommunistleder, der i 1944 blev henrettet i Buchenwald.

BØGER

STÆRK BOG

Eric Karlsson: Vi bragte dem friheden. 160 sider 96 kr. Bogans Forlag.

Bogans Forlag har her udgivet en svensk syn på Bernadotte-aktionen i foråret 1945. Den, der reddede 12.000 danske og norske kz-fanger. En enkel beretning. Af en svensk Røde Kors-sergents egne oplevelser. Ofte så forfærdelige, næsten utrolige.

Men sådan var jo Hitler, Himmler og alle de andre, som havde ansvaret for denne brutalitet, vold og undertrykkelse. For disse medicinske forsøg på værgeløse mennesker. Ansvar for lejrordeller for SS-folkene. Man holdt jo så meget på den lyse nordiske race. Med det ariske blod. Men polske piger kunne altså godt bruges til visse ting. En kortere tid, til de selv røg gennem krematorievovene og skorstenene. Der skete så megen udslutning. Der herskede så megen sygdom. Der krævedes så timelange appeller i sne, kulde og regn, pjaltet påklædt osv. Der skulle præsteres så meget hårdt og farefuldt arbejde på fabrikker, ved gadeoprydninger, ved groftgravning, ja ved meget andet.

Da krigen kom - og man besejrede og

undertrykte snart hvert andet land i Europa - ja så tog al volden og sadismen fart.

Og så var det, at den svenske greve Folke Bernadotte og andre højtstående svenskere - mirakuløst kan man sige - i marts-april-maj 1945 fik lov at redde de skandinaviske fanger hjem til Danmark, ja og til Sverige. Først skulle danske og norske fanger samles fra KZ-lejre spredt ud over hele Tyskland. Samlingen skete som bekendt i Neuengamme-lejren.

Om alt dette mærkelige, også de lykkelige oplevelser, når man bragte mad og medicin og menneskelig værdighed og samtale til disse fanger - og fik dem bragt først til Neuengamme, siden til Frøslev, Møgelkær eller Sverige, om al dette beretter Eric Karlsson, denne unge kristne idealistiske familiefar, vognmand fra Halmstad i Vestsverige og Røde Kors mand for livet, i sin enkle, men så meget stærkere bog.

Den gamle KZ-fange, nu leder af Dan-

Kammeraternes Hjælpesfond

er raske kammeraters hilsen
til de syge

marks Frihedsmuseum i København, Jørgen H. Barfod (Neuengamme fange nr. 69.426) har skrevet forordet, samt historikeren Jørgen Hæstrup, Odense, ja, de priser begge bogen og siger samstemmende, at det i al sin enkelthed er en af de »stærkeste« bøger, de har læst om dette emne.

Til sidst lykkedes det i øvrigt Svensk Røde Kors at få også europæiske kvinder af mange nationaliteter bragt frelst ud af Ravensbrück kz-lejren. De kom så til Danmark og Sverige.

Johs. Rasmussen

Flemming B. Muus: Gjort Gerning. I og II. Berlingske Forlag. 420 sider, 185 kr.

Når jeg får en biografisk bog i hånden, slår jeg først op for at se, om den har index. Alene et blik på dette er ofte nok til, at jeg anskaffer bogen. Denne har desværre intet index. I stedet findes en efterskrift med nogle tørre, juridiske betragtninger af advokat Johan Hoppe over den landsforvisning, der overgik Flemming B. Muus kort efter krigen. Efterskriften burde have været udeladt, så meget mere som bogens forfatter på det kronologisk relevante sted i værket giver sin egen udtømmende fremstilling af retssagen og dens følger, en fremstilling som ikke kan virke mere åbenhjertig og gribende på læseren. Den betingede benådning var hans eget valg, som Muus også selv præciserer, og han slutter sin egen tekst ved at fortsætte titlens »Gjort Gerning« med ordene »står ikke til at ændre«.

Og heldigvis for læserne. For ellers havde vi slet ikke haft lejlighed til at læse den efterhånden lange række af værdifulde bøger, som Muus' siden da indledte forfatterskab har beriget os med, og hvoraf »Gjort Gerning« er et koncentrat, til dels en afrunding af forfatterens samlede biografiske produktion.

Bogen er imidlertid både oplysende og underholdende, ofte mere spændende end nogen roman. Og det, hvad enten man betragter den som rejsebeskrivelse eller - for de to trediedele vedkommende - som et stykke Danmarkshistorie i en større sammenhæng. Den er en blanding af dødsensalvorlige episoder, lyse og mørke perioder, ofte isprængt træk af humor - iblandet galgenhumor - fremstillet for læseren i en livlig, beskrivende og letlæselig tekst, der er forsynet med oplysende noter eller henvisninger.

Fra Liberia, hvor Muus opholdt sig fra 1932, fortæller han levende om det daglige samkvem eller om skærmydsler blandt de fåtallige hvide og om barokke episoder i liberianske embedsmandskredse. Mest betagende er beskrivelserne af det ofte rørende forhold, der består mellem forfatteren og den jævne indfødte befolkning.

Da det således efter 9. april 1940 er rygtes blandt stammefolkene, møder den lokale høvding op hos Muus i spidsen for en deputation, idet han siger: »Vi hører, dit land er i krig, og du gå kæmpe. Du se, vi alle bringe assagai for at komme og hjælpe gøre dit land frit igen.«

Først i 1942 lykkedes det imidlertid Muus efter mange anstrengelser og efter 700 km kanofærd langs Afrikas kyst at slippe med en damper til England. D.v.s. damperen blev bombet af tyske fly ud for Irland og sank på 10 minutter.

I England gennemgik Muus senere en hård og intensiv træning, idet han blev tilknyttet den britiske SOE-faldskærmsorganisation, og 11. marts 1943 blev han kastet ned over Nordjylland for at overtage kommandoen over faldskærmsfolkene i Danmark.

I løbet af få måneder medvirkede den øgede sabotagevirksomhed til at fremkalde regeringens brud med besættelsesmagten den 29. august 1943, da vi fik »norske tilstande«.

Denne ændrede situation bevirkede, at Muus snart atter - via Sverige - måtte til London for at konferere med sine foresatte om de videre planer. Dr.phil. Jørgen Hæstrup antyder i sin »Hemmelig Alliance«, at den indflydelse, han derved øvede på den allierede krigsførelse i Danmark, har været Muus' vigtigste enkelthandling under krigen. Han dekoreredes i øvrigt under sit Londonophold med den høje britiske udmærkelse, DSO (Distinguished Service Order).

Endelig natten 11.-12. december 1943 sendtes Muus atter tilbage til Danmark under meget dramatiske omstændigheder. Den maskine, der transporterede ham, blev over Sjælland angrebet af tyske natjagere og skudt i brand. Det lykkedes piloten at foretage en crashlanding ved Bonderup på Midsjælland, og næppe var alle ombordværende sluppet ud, før den brændende maskine eksploderede.

Muus slap til København, hvor han genoptog sin virksomhed, og det lykkedes 3 officerer af den 8 mand store besætning at slippe til Sverige og derfra nå England en halv snes dage senere, mens 5 besætningsmedlemmer blev fanget.

Et års tid senere måtte Muus atter til England, hvor han virkede ved den tyske kapitulation.

Den sidste del af selvbiografien omhandler tilværelsen og vanskelighederne under »landsforvisningen«, tilbagekomsten til Danmark i 1949 og de mange følgende års forfatterskab, rejser og hjemliv sammen med den dristige modstandskvinde, Varinka Wichfeld, Muus under krigen blev viet til, da også hun var under jorden og arbejdede som hans utrættelige sekretær.

Den del af værket, der omhandler krigen, virker samtidig som en hyldest til Flemming B. Muus' gamle medkæmpere, såvel de faldne og senere døde, som de endnu levende, og blandt de sidste ikke mindst til hans kone.

En af de mest bevægende skildringer i bogen er historien om et møde i London kort før tyskernes kapitulation, hvor en fransk oberst, der havde deltaget i de frie franske styrkers fremstød fra Chad-søen gennem Sahara i 1943 fortalte Muus om en af sine sorte soldater fra dengang. Han hed Mao Appleton og var fra Liberia, hvor han i mange år havde været stewardboy hos en hvid mand. »Denne

soldat,« berettede obersten: »var en af mine bedste folk. Han fortalte mig, at han havde meldt sig til hæren for at hjælpe sin gamle Massa, som ikke selv ville have ham med i krig.«

Men Mao Appleton faldt, da han under et angreb løb frem og kastede bundter af håndgranater mod de tyske tanks. Efter sin død hædredes han med Croix de Guerre.

Det var Muus' sorte tjener. Han døde for Danmark.

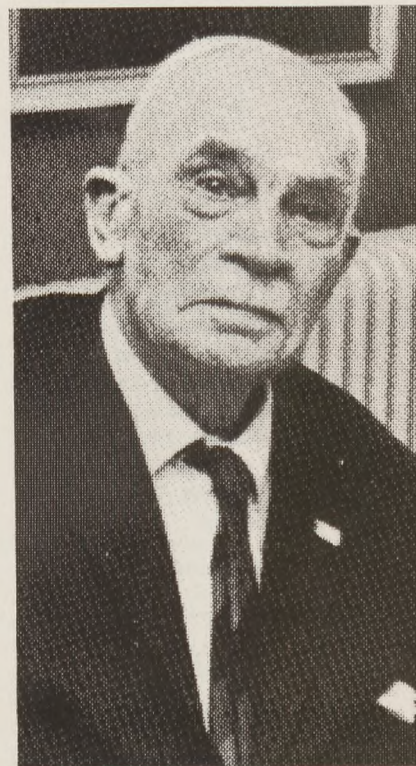
K. Feilberg

ULVETIDER

I disse dage - eller rettere sagt disse mørke nætter - for 35 år siden var der en hektisk, men næsten lydløs aktivitet på Grenå Havn. Det var de sidste dage, de sidste ulvetider før freden, som vi vidste måtte komme i det nye år, og de kunne nemt blive de værste.

Sådan indleder en tidligere grenåenser, fru Margrethe Møller Pedersen, Frederiksberg, enke efter tidligere auktionsmester i Grenå, Søren Møller Pedersen, en hilsen og tak til de mange, der aldrig fik en tak for deres indsats.

Via meddelere fra Tyskland lød der rygter om, at Hitler havde dekretet at alle KZ-fanger, krigsfanger, fangne

Fiskeauktionsmester Søren Møller Pedersen, Grenaa.

sabotører og gidsler - alle, der kunne fortælle »løgne« om gaskamre, videnskabelige forsøg med mennesker og torturmetoder skulle udryddes. Lige så bestialsk som da engang en anden gal despot gav ordre til at dræbe Bethlehems drengebørn for at redde sin egen trone.

I »hyttefad«

Der var foregået en næsten ubrudt række redningsaktioner fra Grenå Havn siden foråret 1944, da dette arbejde blev sat i gang. Fiskerfartøjernes minutiøse sejladser ud fra de østjyske havne, Skagen, Frederikshavn og andre med Grenå som den sydligste kom det til at betyde redningen for adskillige hundrede mennesker, som var på flugt for de tyske horder.

Grenå Havn blev på dette sene tidspunkt af krigen en af de mest effektivt arbejdende, fordi andre havne på grund af arrestationer og lignende mere eller mindre var sat ud af spillet. Og der var stadig mange, der ventede i »hyttefadene« i Århus, Randers og Grenå's omegn, mellemstationer før den sidste redning - at blive bragt om bord via hele det apparat som »Toldstrups stab« så mesterligt organiserede i en fiskerkutter, gemt i bunden under flere lag fiskeskasser og i fuld fortrøstning til den skipper, der stod ved roret om at vågne op til lysene i Sverige.

Der var alle slags folk med i denne tid. Der var kurerer, politifolk, jøder, sabotører, der måtte under jorden, forbrændte engelske piloter fra styrkede fly, desertører fra tysk krigstjeneste - og nogle mistænkte, som man måtte sikre sig mod.

Til tider var vor havestue optaget af 10-15 mennesker, der tilsyneladende spillede kort eller kikkede på frimærker, mens de ventede på i ly af mørket at blive ført gennem plantagen til havnen. Der var nerver på og hele tiden et øje vendt ud mod vejen, hvor når som helst et par sorte biler kunne dukke op.

Men det var gået godt hidtil. Ikke ved en eneste transport gik der menneskeliv til. Organisationen arbejdede perfekt.

Det anede værnemagten ikke

»Navigare necesse est«. Der skulle sejles til den bitre ende, og enden blev bitter for mange. I sidste etape havde »mester«, havnens auktionsmester Søren Møller Pedersen, kaldet »Mølleren« mellem indviede, måttet gå under jorden og meget mod sin vilje blev han

beordret til at forestå modtagelsen på svensk side samt forskellige andre gøremål såsom opkøb af våben hos Ebbe Munk i Stockholm og få dem sendt hjem til modstandsbevægelsen.

Et par måneder inden »mølleren«s modstræbende tilbagetrækning havde Royal Air Force's bombardement af gestapohovedkvarteret i Århus bragt tyskernes raseri til kogepunktet, og der skulle tages revanche.

Lidet anede værnemagten, at modellen af Århus Universitets område, en aflang kasse, havde været opbevaret under langbænken i auktionsmesterens kontor eller der, hvor fiskerne sad og fik sig en pipe tobak, mens de ventede på deres afregning. Herfra blev den ad sædvanlig rute sendt til Sverige og fløjet videre til England.

Efter bombardementet, som kostede en masse tyskere livet og ødelagde en masse farlige papirer, skulle adskillige danskere, bl.a. nogle sårede og torterede gestapofanger, reddes bort i en fart. Det var bl.a. med hjælp af præsten i Hammelev, pastor Krarup (lille Sørens far) at disse mennesker blev reddet. Pastoren var for øvrigt en knag til at »organisere« alverdens forskellige ting - ambulancer, Falck og lastbiler, og sammen med en læge i Randers at camouflere flere flygtningene, som via forskellige »hyttefade« blev ført ud til kysten. Ved en enkelt lejlighed blev Harald Jørgensens store kutter »Ingeborg« proppet med 16 personer, blandt hvilke var pastor Harald Sandbæk og to hårdt sårede amerikanske flyvere. Alle nåede velbeholdne over.

Ulvetider

Men så gik det løs. Præstegården i Hammelev blev raseret ved en razzia, men heldigvis lykkedes det præstefamilien at slippe bort.

Gården »Kristiansminde«, hvor modstandsbevægelsen havde våbendepot, blev overrasket og ejeren sendt i KZ-lejr, hvor han forsvandt. I nov. 1944 forsvandt så også »Mølleren«.

Han blev sejlet over af en af sine egne, Ole Sømand, i kutteren »Lilian Mygind« for halvvejs ovre at blive omlastet i åben sø. Tilmed så høj en sø, at han mistede sin cyankaliumpille. Den knasede itu i læderjakkens lomme. Da Gestapo ved en undersøgelse ikke fandt Ole Sømand hjemme, mishandlede de hans kone.

Nu stod auktionsbogholder Johan Mouritzen alene med alle problemer, men fra Aalborg kom en tidligere

instruktør i jernbanesabotage til hjælp. Det var kaptajn Jørgensen, »Søby« og Toldstrups nære medarbejder. Nogle vigtige overførsler af sabotører, et par mistænkte stikkerpiger, kurerpost og en masse julebreve til dem derovre skulle ordnes.

Nogle af fiskerne skulle af sikkerhedshensyn blive i Sverige til besættelsens ophør. Det blev så Hjalmar's tur. Fiske-skipper Hjalmar Carlsen med »Gefion« og hans bedstemand Kaust-Hansen. De blev derovre, da en rejse var klar, og fiskede fra Sverige. Endnu et par koner måtte fejre en ensom jul med deres børn. Vi var temmelig mange til juletræsfesten på havnen det år.

Razzia hos »Mester«

Endnu et par vigtige sejladser blev klar, inden lynet slog ned den første uge i februar 1945. Da var Århus og en del af det øvre Grenå blevet beskadiget af schalburgtager. Da turen kom til havnen, var den illegale sejladse endt.

Bogholder Johan Mouritzen og 11 fiskere fra Anholt blev underkastet brutale forhør og deporteret. 10 Bønnerup-fiskere blev kastet i Gestapos kældre i Møllergade i Århus, gidseltagning og arrestation af enhver, som kunne have haft med »forbryderisk« havnevirk-somhed at gøre. Razzia i og raseren af »Mester«s villa, ejendele og husstand. Fortvivlede koner i fiskerhjem, der manglede deres forsørger.

Fiskeri er et ældgammelt erhverv, der har sine traditioner. Når fiskeren efter endt fiskeri når havn, så ringer han hjem, så konen ikke behøver at vente og ængstes. Fiskeren står ud med konens eller datterens navn - eller en sammen-trækning af navnene - på skudens navnebræt. Sønnen er som regel også fisker, eller rettere sagt: var.

Denne artikel skal frem for alt være en hilsen til dem, som »Mester« ikke selv nåede at takke, skønt han havde deres navne i erindring til kort før han døde, 87 år gammel og selv fiskersøn. En hilsen til dem, der satte liv og skude på spil for at redde menneskeliv. De rette »Søren Kanne«-efterkommere. Dem, som man glemte at takke, når man var kommet frelst i land. Jeg nævner i flæng nogle navne blandt de mange, som ikke fik tak.

Det var fra Anholt Carl Christensen med »Juliane«, Alfred med »Havet«, Aksel fra Bønnerup med den store »GG 9«, Jacob Tækker - hans kutter husker jeg ikke - Niels Bachmann med »Ester«, An-

cher Brinck og Erhardt med »Helga«, de før omtalte Hjalmar Carlsen med »Gefion«, Ole med »Lilian Mygind«, og Harald Jørgensen med »Ingeborg« - og mange andre.

De foretog mange ture fra Grenå Havn og reddede mindst 200 menneskeliv. De, der blev deporteret til Frøslev, kom alle hjem igen, men mærkede for livet. Adskillige af dem er døde, skønt man siger, at havmænd er udødelige.

Man burde snarest riste en rune.

Margrethe Møller Pedersen

SÅDAN SAGDE HIMMLER

Den øverste chef for Hitlers SS-korps var som bekendt Heinrich Himmler, hvis titel var »Reichsführer der SS und Polizei«. Han holdt den 4. oktober 1943 i Polen et møde med alle SS-gruppeførerne. Titlen SS-gruppefører betød mere end det lyder, titlen svarer nemlig til en generaltitel i hæren.

I sin tale sagde Himmler bl.a. følgende: »Indbyrdes vil vi tale helt åbent, men offentligt vil vi ikke omtale det. Nøjagtigt som det var tilfældet den 30. juni 1934 (da SS på Hitlers ordre likviderede SA-chefen Röhm og en lang række andre SA-ledere. Red.), da vi fulgte ordren, stillede skyldige kammerater mod muren og skød dem, og aldrig talte om det eller taler derom...

Jeg taler nu om »Evakueringen« af jøderne, udryddelsen af det jødiske folk. Det hører til de ting, som siges let - det jødiske folk bliver udryddet, siger en partifælle, »det står helt klart i vort program, udelukkelsen af jøder, udryddelse, det ordner vi«. Og så kommer de, alle de brave 80 millioner tyskere, og hver af dem har sin anstændige jøde. Det er klart, at de andre er nogle svin, men denne her er en prima jøde. Af alle dem, der siger sådan, har ingen set noget, ikke udholdt noget.

Af jer vil de fleste vide, hvad det betyder, når der ligger 100 lig sammen, når der ligger 500 eller når der ligger 1000. At have udholdt dette og - bortset fra undtagelser af menneskelig svaghed - være forblevet anstændige, det har gjort os hårde. Det er et blad i vor histories mindeblad, der ikke er skrevet og som aldrig skal skrives.«

OG SÅDAN FOREGIK DET

Landsretten i Traunstein (Vesttyskland) dømte i 1975 SS-Oberscharführer Enzinger for krigsforbrydelser, begået under aktionen »Sumpfeber« af 1. SS-infanteri-brigade. I dommen hed det bl.a.:

»Han omringede med ca. 40 mand Tupice, lod ca. 100 meter fra landsbyens udkant 6-7 unge mænd fra landsbyen grave en 2 meter dyb grube, 4 x 4 meter i areal, lod de unge mænd skyde og landsbyens befolkning drive

sammen i en afstand af 50 til 100 meter fra gruben. Det var mænd og kvinder i alle aldre, børn og spædbørn, som mødrene måtte bære på armen. Beboerne blev uden nogen erklæring i grupper på 6 personer drevet hen til gruben og tvunget til at knæle med ansigtet mod gruben. Så blev de på kommando fra den anklagede af et tilsvarende antal soldater på ca. 2 meters afstand skudt i baghovedet med karabiner.

Var ofrene ikke døde, skød anklagede med sin maskinpistol. Viste flere personer livstegn, skød anklagede og soldaterne ned i gruben, indtil ingen mere rørte sig. Spædbørnene måtte mødrene holde sådan, at de af de af anklagede inddelte soldater også kunne blive skudt i hovedet.

Ofrene kunne fra stedet, hvor de foreløbig var drevet sammen, ganske vist ikke se eksekutionen, da gruben var skjult bag en lille høj. En 6-10 årig dreng søgte skrigende at flygte. Men han blev hentet tilbage af anklagedes soldater og skudt. De andre civilister ydede ingen modstand, nogle af dem klynkede og nogle kastede sig på jorden ved gruben. Anklagede lod dem skyde i denne stilling og skubbe ned i gruben.

Det samme blev gjort ved den ved eksekutionen udsprøjtede blod- og hjernemasse. Efter skydningen lod anklagede soldaterne kaste gruben til og lod landsbyen afbrænde. Derefter vendte han tilbage til Bobrowieze og meldte til kompagnichefen, at ordren var udført.

Antallet af skudte landsbybeboere var mindst 80 personer, sandsynligvis lidt flere.«

Kammeraternes Hjælpefond

er raske kammeraters hilsen til de syge

FORENINGERNE

BUCHENWALD

Fredag den 19. september 1980 kl. 18.00 afholder Buchenwaldklubben 35-års stiftelsesfest for medlemmer med pårørende.

Festen afholdes i roklubben SKJOLD's selskabslokaler, Strandvænget, Svanemøllebugten (få min. fra Svanemøllen St.). Vi kender fra sidste år de hyggelige og venlige lokaler, der er af passende størrelse, og som vil danne en »god ramme« om vores fest. Vi husker også den gode mad og den venlige betjening, og vi håber, at festen ligesom sidste år bliver meget vellykket.

Arrangementet omfatter: Velkomstdrink, festmiddag bestående af 3 dejlige retter med diverse vine og kaffe.

Der vil blive underholdning af en kendt og meget afholdt kunstner, og herefter kammeratligt samvær med dans.

Klubben yder tilskud til festen, og herefter er prisen for dette fine arrangement kun 140 kr. pr. person.

Tilmelding sker ved indbetaling af beløbet **inden lørdag den 6. september 1980 på girokonto 6 17 60 03** til

BUCHENWALDKLUBBEN, Herning-gade 1-4 tv., 2100 København Ø. Vel mødt til festen.

Kransenedlægning foretages den 19. september kl. 9.30 på Bispebjerg Kirkegård og derefter på Politigården.

Klubbens store og festlige ande- og flæskespil afholdes **tirsdag den 25. november 1980 kl. 19.30** i marketenderiet (Rigspolitechefens bygning), Mitchellsgade 19-5. sal, hvor der er god plads.

Vi minder om, at der som sædvanligt er meget fine gevinster og »fuld gevinst« til alle med »Banko«.

Medlemmer med pårørende er velkomne. Det samme gælder kammerater fra andre fangeorganisationer.

Husk at reservere dagen. Vel mødt.

BESTYRELSEN

ERHVERVSHÆMMEDE

KØBENHAVN

Den 20. juni havde afdelingen arrangeret en sommertur for medlemmerne, og alle billetter blev nærmest revet væk. I alt kunne 90 deltage, og trods voldsom regn og torden blev det en overmåde vellykket udflugt.

Vi mødtes kl. 12 ved Hovedbanegården og kørte i to busser direkte til Bernadottegården, hvor vi blev modtaget med festligt dækkede kaffeborde, blev orienteret om hjemmets historie og virke, og vi så lejligheder og forskellige faciliteter, bibliotek, optræningslokaler og swimmingpool.

Efter et par timers hyggeligt samvær med vore derboende kammerater, med taler og sang og musik, drog vi videre ad smukke veje i Nordsjælland og ankom til helsecentret Beaulieu ved Klampenborg, som ejes af Pensionisternes Samvirke. Et par af vore kammerater fra Bernadottegården deltog i den videre tur.

Også på Beaulieu blev vi orienteret om centrets funktioner og faciliteter og havde nogle gode timer med en udmærket middag, sang og musik og udsigt over Øresund. Bestyrer og personale var yderst omsorgsfulde og hjælpsomme, så da vi atter besteg busserne for at vende tilbage til henholdsvis København og Bernadottegården, var vist alle enige om, at det trods det triste vejr var en meget vellykket udflugt - vi lærte meget, og vi hyggede os med hinanden, så et sådant arrangement bør nok blive en årligt tilbagevendende begivenhed.

e.

AALBORG

Modstandsbevægelsen - de tyske KZ-lejre og skolerne

I marts måned sendte vor forening en henvendelse til skolerne i Aalborg kommune med tilbud om foredrag - dels om modstandsbevægelsen og dels om oplevelser i tyske KZ-lejre.

Tilbudet blev modtaget med overvældende interesse, idet ikke mindre end 17 skoler anmodede om foredrag. To af vore medlemmer - Peder Juul Hansen og Olaf Redder talte på alle 17 skoler, og for et elevantal på over 1200 unge tilhørere fra 6 til 10 klasserne.

Og hvilket indtryk har I fået under disse mange besøg, spørger vi. Vi lader Olaf svare:

For det første overraskede det os, at børnenes interesse for disse emner var så enorm stor, dernæst at foredragene blev påhørt med en fantastisk optagethed og i fuldstændig ro, selv om der til tider var over 175 børn til stede.

Endvidere forbavsede det os, at børnene efter foredragene stillede en lang række spørgsmål til os, f.eks. - hvad var

det officielle Danmarks holdning til modstandsbevægelsen og sabotagen? Hvordan kunne I overleve sulten og pinslerne i lejrene? Hvorfor blev stikkerne likvideret o.s.v.?

Selv om disse børn og også mange yngre lærere ikke har oplevet de 5 forbandede år, lover det godt for fremtiden, at netop denne nye generation er så

interesseret og lydhør for at erfare og høre om den tid, vi vel roligt kan kalde Danmarks skæbnetime.

Vi føler trang til at takke lærerpersonalet på skolerne, fordi de muliggjorde dette vigtige oplysningsarbejde, det viser, at interessen er til stede overalt, såvel hos lærerne som hos eleverne.

O.R.

Foredrag for skolebørn

Villy Mørk Jensen, som har været fange i Tugthus Brandenburg ved Berlin og i Neuengamme, beretter her om krigens begivenheder for de svenske og danske skoleelever.
(Pressefotograf Tage Jensen).

A.P. Møller

I arbejde på de syv have
- under den
syvtakkede stjerne

MÆRSK

MINDEORD

Knud Raaschou-Nielsen (»Mikkel«)

En af modstandskampens mest aktive folk, maleren Knud Raaschou-Nielsen, kaldet »Mikkel«, blev 65 år. Han var tidligt med i BOPA og var med i en række af de mest kendte og betydningsfulde sabotageaktioner. Hans navn er måske ikke så kendt udenfor modstandsbevægelsens snævrere kreds. Men det var ham, der anonymt i modstandsbevægelsens illegale radiostudie berettede om en aktion, en aktion der kostede flere Hipomænd livet. Udsendelsen blev bragt til England og udsendt i det danske program fra London.

Han var også med i den store aktion mod værnemagerfirmaet »Globus«, der blev gennemført af et større hold »BOPA«-folk og med militær præcision. Da en af grupperne i bil forlod stedet, blev den beskydt af tyskerne, der var kommet til stede. Chaufføren, lægen Erik Hagens, blev ramt og sank død om ved rattet. Men »Mikkel«, der sad ved siden af, greb resolut rattet og bragte vognen gennem den tyske spærreild.

Både hans kammerater fra besættelsesårene og hans mange venner i kunstnerkredse vil savne ham og længe minde ham som det redelige menneske, han var.

FT

KNUD THESTRUP

Knud Thestrup ville være fyldt 80 den 27. august, men det nåede han altså ikke, men han fik et rigt liv, fik lov til at udrette meget og havde en usædvanlig evne til at vise i praksis, at for ham var politik først og fremmest et udtryk for livsholdning.

Fra hans hånd foreligger bogen »Mit livs Gågade«, en selvbiografisk skildring, der blev præsenteret i 1976, dagen for hans fødselsdag.

Forladet havde indbudt dels bladfolk, dels politikere, dels en række kulturpersonligheder, altså folk der ofte blev indbudt til et og andet, og det store fremmøde fra vidt forskellige grupper af vort folk, fortalte meget om, hvor kendt og skattet han var også udenfor sit eget politiske parti Det konservative Folkeparti.

Thestrups drengeår faldt i Præstø, hvor faderen var dyrlæge. Forældrene var trofaste kirkegængere, og sønnen

Knud Thestrup.

fortsatte denne linje. Studieårene i København startede da også med, at han læste teologi, men han gik dog over til juraen. Som jurist kom han først til at virke i Fjerritslev. Han fortsatte i Herning, og det var her, han kom ind i det politiske arbejde og i modstandsbevægelsen.

Knud Thestrup var dengang dommerfuldmægtig i Herning, men en julidag i 1944 kom Gestapo for at hente ham. Han blev ført til Århus arrest, og blev senere anbragt i Frøslev-lejren. Først bagefter fik han at vide, at han havde stået øverst på listen over folk, som nazisterne ville skaffe sig af med.

At Knud Thestrup klarede sig igenem, skyldes udelukkende hans hastige hjerne, der i rette tid gav ham de rigtige indfald. At han havde stået i spidsen for en militærgruppe i modstandsbevægelsen fik tyskerne aldrig at vide. De måtte nøjes med en forklaring om, at han var med i en gruppe, som efter krigsafslutningen skulle sørge for, at tyskerne kunne forlade landet i fred.

De ti måneder, hvor Thestrup var nazisternes fange, var på mange måder enerverende, men den omgang han fik mellem fangerne i Århus og Frøslev, gav ham også mulighed for at blive kendt med folks følelser og chancer i det daglige liv og under indespærring.

Kendetegnende for hans livsholdning er, at han i sin ministermappe altid medbragte et eksemplar af Danmarks riges Grundlov og Det nye Testamente. Under interneringen i Frøslev læste han Apostlenes Gerninger på latin sammen med en gruppe andre.

Thestrup vil huskes som en rank personlighed, hans formandsår for Det konservative Folkeparti, ministerårene og sit forfatterskab.

Han var gennem en årrække medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond.

F-k.

GUNNAR MØLLER

Gunnar Møller, Tambosundvej 25, 9220 Aalborg Øst, er den 14. maj 1980 afgået ved døden efter længere tids sygdom.

Tre år til søs i hans ungdom gjorde ham til klassebevidst revolutionær arbejder - en holdning, der kom til at præge hele hans liv. Under 10 års ophold i USA, hvor han fristede livet ved sneesevis af forskellige jobs, blev han medlem af den revolutionære fagbevægelse IWW (Industrial Workers of the World), og hjemvendt til Danmark fandt han sin naturlige plads i Danmarks kommunistiske Parti.

Da besættelsen kom, var det en lige så naturlig sag for ham, at nazismen måtte bekæmpes af alle kræfter. Han blev en af de tidlige sabotører, der af et godt hjerte, men med teknisk utilstrækkelige midler prøvede at tilføje værnemagten skade. En hjemmelavet og desværre uvirksom brandbombe mod Hvalpsund teglværk i sommeren 1942 indbragte ham en dom på 4 års fængsel ved en dansk domstol. Afsoningen foregik i enecelle på Nyborg statsfængsel, hvor man officielt ikke kendte begrebet politiske fanger. Den 11. februar 1945 blev han sammen med andre kammerater befriet fra fængslet gennem en velorganiseret aktion af frihedskæmpere fra Odense. Han nægtede at tage til Sverige og virkede indtil befrielsen illegalt på Fyn med hvervning af medlemmer og organisering af illegale grupper til modstandsbevægelsen.

I efterkrigstiden arbejdede han i 19 år som maler på Aalborg værft, med årene mere og mere plaget af den snigende sygdom, der til sidst medførte fuldstændig invaliditet, men altid parat til efter evne at gøre en indsats for det, der var det afgørende også i besættelsesårene: kampen mod fascismen og for et uafhængigt og bedre Danmark.

SVEND JÖNSSON

Mandag den 16. juni 1980 fik vi i Aalborg et tungt og uventet budskab: Værkfører Svend Jönsson var pludselig død. Han ramtes af hjertestop på sin arbejdsplads, kun 61 år gammel.

Svend var fra det nordvestlige Fyn og havde fynboens venlige og omgængelige sind. Men ingen skulle tage fejl af det, for når det var nødvendigt, så var han både stejl og stædig, energisk og udholdende som få, men stadig med det venlige og hjælpsomme liggende og lærende bagved, der kunne mildne skarpheden i ordene.

Han lærte mekanikerfaget i Odense, og kort efter at være blevet svend indkaldtes han til aftjeneste af værnepligten på Odense kaserner, og herom har han sagt: »Vi gik en god skole igennem (Du kender måske gamle Albertus?) - så jeg var godt forberedt til at gå ind i modstandsbevægelsen.«

Og så en dag i 1941 kom han cyklende til Aalborg. Han fik plads som mekaniker på motorkompagniet. Passede sit arbejde godt og puslede med mange andre ting i fritiden. Det var for ham en selvfølge, at man måtte gøre noget selv i den besættelsessituation, landet var i. Kort efter var han med i den begyndende modstandsbevægelse, og det varede ikke længe, inden det værktøj, han havde adgang til, også blev benyttet til fremstilling af våben af forskellig art.

Efterhånden var han med i »lidt af hvert«: Instruktion og uddannelse, sabotager: jernbane- såvel som industri, transport, våbenmodtagelse og meget andet.

En aften, nej morgen, da han kom cyklende sammen med en kammerat på vej hjem efter våbenmodtagelse, blev de standset ved en spærring af tyske vagtposter, og da kammeratens »madkasse« ikke var helt ren, så kom Gestapo ind i billedet, og Svend fik så hård en behandling, at hans helbred fik et alvorligt knæk. Mere end han ville være ved over for de fleste, der kendte ham. Sikringsstyrelsen bedømte ham til 25 pct., og han fik den tilsvarende pension.

Han kom til Frøslevlejren, hvor han opholdt sig, til krigen var slut.

I hjemmevernet var Svend med fra første færd, og han deltog og ydede til sin sidste dag en stor indsats på mangfoldige områder, og vel særlig derigennem var han kendt og værdsat overalt i det nordlige Jylland. Han sad inde med en helt ufattelig omfattende viden og hukommelse om personer og forhold i forbindelse med modstandsbevægelsen, og manganen kammerat, der havde svært ved at finde personer, der kunne dokumentere vedkommendes tilknytning til modstandsbevægelsen, har Svend ud fra sin viden kunnet skaffe forbindelse med de rette kammerater fra den gang. Han kan ikke erstattes og efterlader et hul i dette stiltfærdige, betydningsfulde arbejde.

Vi er mange, der kendte Svend som ven og

kammerat, én bedre end de fleste. Han havde sine meninger og gav dem udtryk, også når han var uenig, men altid kunne man stole på Svend.

Lige til sin død var han et højt skattet og værdsat bestyrelsesmedlem af Landsforeningen Gestapofangerne i Nordjylland. Vi vil savne Svend Jönsson dybt.

Frits Lybek, formand, Landsforeningen Gestapofangerne, region 1.

Børge Outze (»Information«)

Børge Outze blev 68 år. Hans navn er uløseligt knyttet til modstandskampen. Han skabte såvel det illegale »Information som den nuværende avis »Information«. Begge dele var en bedrift.

Da han fyldte 50 år, sagde Erik Seidenfaden: »Du er jo bare den bedste i dit land på dit felt i din tid.«

Selv sagde han for nogen tid siden til nogle unge journalister på avisen: »Jeg kan ikke hitte rede i jeres -ismer. Og socialist får I mig aldrig til at sige, jeg er. Men hvis det drejer sig om at kæmpe for det frie ord, folkets ret til at kritisere, også dem, der har magt, så kan I for min skyld kalde jer, hvad I vil.«

Han bøjede sig aldrig for forsøg udefra på at ændre eller påvirke bladets linie. På det sidste redaktionsmøde, han deltog i, drøftedes det netop. Og hans kommentar var: »Vi skal ikke være bange for læserne, det er bedre, at det er omvendt.«

En af hans tidligere medarbejdere, redaktør Torben Krogh, skriver i nekrologen i »Socialistisk Dagblad«: »Det er

ikke meningene, det kommer an på. Det er holdningen. Ud fra den holdning anskuede Børge Outze mennesker og begivenheder... Pressefrihed var for ham ikke noget, man har en mening om, men noget, der kun eksisterer, hvis den bruges. Det var hans holdning.«

Børge Outze skabte en ny stil i dansk presse. Han kunne være skarp, meget skarp, men der blev som oftest plads for en munter bemærkning - om end den også kunne rumme en underfundig sarkasme. Hans navn er uløseligt knyttet til såvel besættelsestidens som dansk presses historie.

FT

Karl Verner Jensen

Han var i hele sit virksomme liv tandlæge i Tønder, de første år som praktiserende tandlæge, de sidste år som leder af børnetandplejen. Han tog initiativ til oprettelsen af børnetandplejen, som han med stor dygtighed ledede i en årrække.

Karl Verner Jensen var tidligt efter besættelsen med i modstandsbevægelsen, hvor han kom ind i en borgerlig gruppe, der arbejdede med kopiering og uddeling af illegale blade.

Folketingsmand Poul Mortensen

Efter mange års uheldelig sygdom er folketingsmand Poul Mortensen, Hadsund, død, 58 år. Poul Mortensen var før kommunesammenlægningerne i 1970 som socialdemokrat sognerådsformand i Hadsund, men måtte derefter vige pladsen for en venstremand. Hans navn til blive husket i fangekredse for den personlige indsats, han ydede for at få opført Bernadottegården i Hadsund.

August Baumgarte, Vesttyskland

Den tyske antinazist August Baumgarte er død, 75 år. Han var blandt nogle af de første tyskere, der kom i KZ-lejr i efteråret 1933, da han kom til lejren Esterwegen.

Senere kom han til Sachsenhausen, hvor han var med til at skabe en slags illegal fangeledelse og modstandsgruppe i lejren. Senere flyttedes han til den strenge KZ-lejr Mauthausen i Østrig, hvor han blev befriet i 1945. Efter befrielsen har han til stadighed været aktiv i den vesttyske fangebevægelse, hvor han bl.a. har været medlem af en historisk kommission, der har beskæftiget sig med KZ-lejrenes historie.

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N. (01) 35 50 12.
 Næstform.: Erik Beermann, Toldbodgade 61, 1253 Kbh. K. (01) 14 04 31.
 Sekr.: P. Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.
 Kass.: Bernt Johannesson, Kongshvilevej 20, 2800 Lyngby, giro 5 11 79 17.
 Bestyrelse: H. Davidsen, Frode Toft, Arnold Jensen, Hans Andersen, Axel Lauritzen, Lillian Olsen, Max Gritzman, Jørgen Lind og Solveig Skjøtt.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Onsgårdsvej 17, 2900 Hellerup. (01) 61 18 91.
 Kass.: Johs. Damsgård, Herninggade 1, 2100 København Ø. (01) 42 55 72.

Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej 25, 5000 Odense C. (09) 12 71 99.

Århus: Håkon Thomsen, Søndervangen 20, 8260 Viby J. (06) 14 53 95.

Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000 Aalborg. (08) 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: Erik Beermann, Toldbodgade 61, 1253 København K. (01) 14 04 31.
 Næstfmd.: Poul Nielsen, Bjernedevej 40a, 2700 Brønshøj. (01) 74 26 35.
 Kass.: Agner Vennike, Præstelængen 19, København NV. (01) 10 72 60. Giro 58 718.
 Sekr.: Arvid Hemmingsen, Tulipanvej 21, 2720 Vanløse. (01) Fasan 608.
 Socialekretær: Otto Laugesen, Dragstrupvej 118, N. J. By, 7950 Erslev Mors. (07) 74 16 64.

LANDSFORENINGEN

ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 Kbh. N (01) 35 50 12.
 Næstfmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense. (09) 15 98 27.
 Kass.: Anna Strunge, Musvågevej 20, 8210 Århus V. (06) 16 98 12.
Kbh. afd.: Kontor: Hulgårdsvej 110, 2400 København NV (01) 19 67 91.
 Fmd.: R. Bonde Larsen, Marievej 7, 2740 Skovlunde. (02) 94 99 04.
Esbjerg afd.: Viggo Hansen, Palnatokes Alle 19, 6700 Esbjerg. (05) 14 27 58.

Fredericia afd.: Oskar Larsen, Indre Ringvej 199,2, 7000 Fredericia, tlf. (05) 92 58 33.
 Kontor Kongensgade 31 A, tlf. 93 29 73, åbent hver onsdag kl. 14-16. Jens Jacob Jensen (Jejse), Fårbækvej 2, 7000 Fredericia. (05) 95 79 88.

Odense afd.: Øster Stationsvej 21, 5000 Odense C.

Fmd.: Richard Andersen, Giersingvænget 24, 5220 Odense SØ. (09) 15 98 27.
 Kontoret er åbent hver onsdag fra kl. 10-12, men ikke om eftermiddagen. Tlf. 13 88 45.
 Herudover træffes kontorets leder på tlf. 16 31 93.

Sydfyns afd.: Louis Artell, Kirkevej 6, 5892 Gudbjerg. (09) 25 18 29.

Oskar Hansen, Vognmandsvej 25, 5800 Nyborg. (09) 31 09 23.

Sjælland afd.: Ove Laursen, Dyssekilde, Ganløse, 2760 Måløv. (03) 18 30 46.

Aalborg afd.: A.J. Jørgensen (Åbo), Lemvigvej 67, 9220 Aalborg Ø. (08) 15 70 82.
 Centrets adresse: Østerbro 38, 9000 Aalborg (08) 12 16 19. Åbent tirsdage 10-12, torsdage 10-12 og 14-17.

Århus afd.: Alfr. Bertelsen, Fuglebakkevej 130, 8210 Århus V. (06) 16 63 18.
 Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200 Århus N. (06) 16 63 18. Åbent mandag-fredag kl. 9-12 (sociale sager). Kammeratligt samvær tirsdag og torsdag kl. 14-17.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Ove Lembcke, Brødregade 19, Randers. (06) 42 51 30.
 Midlertidig næstform.: Erik Beerman, Toldbodgade 61, tlf. (01) 14 04 31.
 Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62, 8900 Randers, tlf. (06) 42 67 22.

Århus afd.: Tonny Johansen, Hangøvej 2, 8200 Århus N. (06) 10 15 19.
 Kass.: Th. Nielsen, Jens Baggesensvej 66, 8210 Århus V. (06) 16 50 80.

Randers afd.: O. Lembcke, Brødregade 19, 8900 Randers. (06) 42 51 30.
 Kass.: Jenny Fuks, Herman Stillingsvej 68, 8900 Randers. (06) 42 63 61.

Region I: Frits A. Lybek, Ahornvej 5, 9575 Terndrup. (08) 33 57 58.

Kass.: Sv. Jönsson, Konvalvej 45, 9000 Aalborg. (08) 18 34 73.

Foreningen af Gestapofanger på Sjælland: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500 Lille Værlose. (02) 48 56 74.

Kass.: Helge Brincher, CF-stationen, 3310 Ølsted. (03) 34 91 43.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Arnold Jensen, Velhustedvej 5, 6933 Kibæk. (07) 19 14 92.

Kass.: Axel G. Nielsen, Spangevej 36, 8700 Horsens. (05) 62 24 50.

Sekr.: Ove Lykkeberg, Skovvej 14, 8723 Lösning. (05) 89 34 60.

HORSERØD

Fmd.: Heinrich Davidsen, Kastrupvej 90, 2300 København S. (01) 55 34 99.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Holger Grome, Tårnby Torv 24, 2770 Kastrup. (01) 50 33 86.

Næstfmd.: Jørgen Lind, Stavnsholtvej 38, 3520 Farum. (02) 95 11 15.

Kass.: Ib Lærche, Immerkær 25, 2.tv., 2650 Hvidovre. (01) 75 58 03.

Sekr.: Niels Otto Köster, Offenbachsvej 27, 2450 København SV. (01) 17 24 97.

Medlemskort og arkiv: Alex Bindeballe, Bakken 10, Nors, 7700 Thisted. (07) 98 11 95.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Oskar Verner, Murergade 10, 2200 København N. (01) 35 50 12.

Sekr.: Alf Møller, Ørsbjergskovvej 15, 5591 Gelsted. (09) 49 14 35.

Kass.: Banke Jung-Jensen, Skalbjergrvej 32, 5230 Odense M. (09) 13 38 03.

Odense: Evald Lægteskov, Åsumvej 128, 5240 Odense NØ. (09) 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bagsværd. (02) 98 11 77.

Sekr.: Gotlieb Hansen, Jernbanealle 53 A, 2630 Glostrup. (02) 99 53 69.

Kass.: Ingeman Berthelsen, Landlystvej 72, 2630 Tåstrup. (02) 99 53 69.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Max Gritzman, N. Søgade 49, 1370 Kbh. K.

Sekr.: Sonja Gritzman, Oldermundsvej 49, 2400 Kbh. NV.

Kass.: Birgit Fischermann, C. J. Frandsensvej 15, 2400 Kbh. NV.

DE ERHVERVSHÆMMEDE

Adresser i København:
 Kontor: Hulgårdsvej 110, 2400 Kbh. NV. (01) 19 67 91.

Fmd.: Rasmus Bonde-Larsen, Marievej 7, 2740 Skovlunde. (02) 94 99 04.

Næstfmd.: Vilhelm Læssø Christensen, Kærdammen 29, 2650 Hvidovre. (01) 75 76 12.

Socialekretær: Carl Nommels, Kostenborgvej 23, 2650 Hvidovre. (01) 75 00 67.

Sekr.: Erna Watson, Rørholmegade 12, 1352 Kbh. K. (01) 11 95 41.

Kass.: Villy Lauridsen, Rørsangervej 66, 2400 Kbh. NV. (01) 10 03 09.

Leder af arkiv: Olaf Jørgensen, Jens Juulsgade 52, 2100 Kbh. Ø. (01) 42 43 34.